

117645

Avskrift.

Rapport.

fra oberst Hiorth om deltakelse i krigen i Norge 9/4-9/6 1940.

Jeg mistet under operasjonene i Østerdalen alle sikre notater og andre skriftlige dokumenter.

Etter hukommelsen og med hjelp av de underordnede rapporter som kom til regimentet før 30/9 har jeg søkt å rekonstruere hendingene.

Denne rekonstruksjon følger som rapport. Den er riktig i alle fall i hoveddraga. (De innkomne rapporter har jeg sendt hærarkivet 26/10 40.)

Mandag 8/4.

Var på Trandum for å inspisere II/I.R.5 som lå der på nøytralitetsvakt.

Tirsdag 9/4.

Kl 0300. Divisjonssjefen meddelte i telefonen at det var flyallarm i Oslo og sjøstrid i ytre Oslofjord. Avdelingene på Trandum skal gjøre seg klar.

Kl 0500. Ordre fra divisjonen pr. telefon:

"Mobiliser I.R.5. Torsdag 11/4 er første mobiliseringsdag. Obersten skal være infanterifører ved 2. brigade. -----

Ett geværkompani skal straks pr. bil sendes til Oslo og melde seg for gardesjefen. Resten av II/I.R.5 klar til å følge etter."

Ordren ble gitt II/I.R.5. Kl. 0730 reiste jeg med adjutanten, Kaptein Ruud pr. bil til Elverum, hvor imidlertid major Sandvik var varslet, likeledes Garderekрутtkompaniet på Terningmoen, likesom Sandvik ble pålagt å forberede mob. innkallinga til min ankomst.

Kl. 0930. Kom til Elverum. Sambandet med 2. divisjon var da brutt. Oppnådde noe seinere samband med eldste sjef i distriktet, oberst Jensen på Hamar.

Kl. 1000 utsendtes slik mob. ordre: "Alminnelig mob. befalt. Soldatene skal møte straks etter forhåndskunngjøringa". Ordren sendt alle lensmenn m.v. telegrafisk. Oberst Jensen underrettet om ordlyden av vår mob. ordre. ble videre enige om å lede hver vår del av regimentsdistrik-

Ytterligere detaljer angående mobilisering med utvalgte mob.

Det førstnevnte mob. arbeidene angikk. Jeg fikk Glåmadalfsret, oberst Jensen Hedemark, major Taasen Toten. Til Jørstadmoen ble kvartermester Ringén samtidig sendt. Der skulde lv. komp. 3/I.R.5 møte. (Seinere møtte kaptein Øyberg der og overtok ledelsen.)

Kl. 1100 ble fra Oslo gitt ordre til almindelig mobilisering. Vår ordre var da alt sendt ut. Straks etter kom Oslo radio under tysk kontroll.

Det første befal møtte ut over formiddagen bl. a. Majorene Lyche, E. Krohn, Krossbye, Tharaldsen, Landmark (intendanturen), kaptein O. Møystad

Kl. 1130 telefonsamtale med K.G. (Laache) som orienterte om situasjonen og fikk melding om I.R.5.s tiltak.

Det ble en travel dag både denne og de følgende dager. Telefonen dret dag og natt til centralen 11/4 ble satt ut av spillet. Kontorene var fulle av folk som skulde ha opplysninger. Alle lensmenn spurte om hvad de skulde gjøre med demobiliseringsordren som var sendt ut fra Oslo, om retledning til soldater fra fremmede regiment m.v. I.R. ble en slags militærcentral for store deler av Østlandet. En mengde personell fra andre regiment m.v. meldte seg hos oss fordi deres egen mob. plass var under tysk kontroll.

Uriktige eller falske meldinger strømmet inn fra alle kanter. Sammen med alle slags rykter gjorde de skade. Spionfrykten begynte og antok snart et alikt omfang at snart ingen stolte på noen.

Middag. Oberst Ruge kom til Terningmoen og møtte deretter på regimentskontoret.

Vi ble enige om at de forsvarstiltak som da var igangsatt ved Gardekompaniets hjelp på Midtskogen og i Elverum skulde overtakes av Skyteskolens befal. Regimentet skulde konsentrere seg om en rask mobilisering og sende framført personell til Skyteskolen.

Kveld. Den tyske bilkolonne ble meldt ankommet til Hamar.

Ca. kl. 2300. Kaptein Andersen meldte seg i telefonen fra Starum. Han var sjef for lv. kp. 2/I.R.5. Han fikk ordre til å melde seg for major Taasen.

Natt til 11/10/4 passerte Generalstaben Elverum. Staben fortsatte til Rena.

Noe seinere kom Krigsskolen til Elverum og ble forlagt til Terningmoen.

over million?

Oberst Ruge
Kom først 9/4
med 23-24 tiden

først i egen rett
i oberst Halle
dels siden
Hv som fra
Hamar

Krigsskolen
først i egen rett
i oberst Halle
dels siden
Hv som fra
Hamar

De første forsvarstiltak.

Om morgenen satte gardekompaniet ut luftvern (mitr.) til trygging av Terningmoen. En mitrtropp ble avgitt til Bru-mundalen til sikring av flyavdelinga der.

Utkjøring fra magasinene til oppsetningsstedene og til lufttrygge steder i omegnen begynte om formiddagen og fortsatte dag og natt slik at ved bombardementet 11/4 var magasinene på det nærmeste tømt.

Den tredobbelte sperring ved Midtskogen, Terninger og på bruene over Glåma ble som foran nemt utført av Skyteskolen. Regimentet fikk sin første mitr. tropp ferdig om ettermiddagen. Den tok stilling på Kristiansfjell til d ble mørkt. Deretter ble troppen satt som trygd for bruene over Glåma.

Et luftvernhalvbatteri kom fra Raufoss (såvidt erindres 9/4 kveld). Det ble først oppstilt ved Gårder, seinere flyttet til Stoa.

Av befal møtte første dag (foruten de foran nemte) kapteinene Gaalaas, Botheim, Barlinn, Huseby (sanitetet), løytnantene Heskestad, Trøan, Furuseth, Hessum (sanitetet).

En mengde offiserer fra fremmede regimenter møtte også denne og de nærmeste dager. De sendtes enten videre mot deres mob. plasser eller beholdtes ved regimentet (f.eks kaptein Austlid av I.R.8).

Administrerende lv. sjef, oberstløytnant Gaustad møtte ca. kl. 2200.

Onsdag 10.april.

Spenninga steg fra midnatt og utover etterhvert som meldinger kom om den fnd. bilkolonnes marsj. Ca. kl. 0230 begynte striden på Midtskogen. Jeg viser til de innkomne rapporter fra Garden og fra Skyteskolen. Ca. kl. 0430 kom melding om at fnd. hadde snudd ved fremste sperring ved Midtskogen og hadde kjørt mot Hamar. Ca. kl. 0600 meldte major Kjøs seg. På grund av meldinger om fnd. framrykning mot Kongsvinger begynte denne dag også sperringsarbeider på Elverums sørfront ved Norderåa (på vestre bredd) og ved Sørma og Jønna (på østre bredd). Bakke sperringer ble anlagt på begge bredder i linjen Veste haug-Østerhaug. Major Kjøs ble satt til sjef på vestre, major Tharaldsen på østre bredd.

Følgende befal meldte seg i løpet av dagen:

Majorene Arentz, Rød, Snarud (av I.R.4), kaptein Landmark

Hoe og løytn. Haugen (sanitetet). Ved bataljonene meldte det meste av det underordnede befall seg denne dag. Mange også fra fremmede avdelinger. Major Arentz ble avgitt til landvernsbataljonen til registrering av fremmede soldater, major Rød og kaptein Hoe ble knyttet til min stab. Kl. 0900 meldte ing. løytnant Röhne seg som sprengningsjef

Mobiliseringsarbeider.

Kl. 0700 begynte kp.4/I.R.5 (mitr.kp) sin oppsetning. En del mitr.lag ble om em. sendt til sørfrontens sperringer. Løgeundersøkelse ved I/I.R.5 kom igang om formiddagen. Bb.k.-troppen begynte oppsetningen om formiddagen. Det var den først ferdige avdeling og var 24 timer etter noenlunde komplett. Feltkompani 2, kaptein Barlinn begynte oppsetningen kl 1900, og hadde ved midnattstider 2 tropper ferdige (ca. 100 mann). Feltkompani 3, ble delvis ferdig denne dag. Kl. 1800 sendtes den første ferdige tropp til sørfronten under kom. av løytn. Furuseth.

Om kvelden meldte kaptein Øyberg fra Jørstadmoen at han i samråd med oberst Jensen og med hjelp av kaptein Rudin og kvartermester Ringén hadde begynt oppsetninga av lv.kp.3 og frammette fra andre avdelinger og av frivillige. Han fikk ordre til å sende avdelinger etterhvert som de ble ferdige til major Taasen og søkte samarbeide med kaptein O.Andersen på Starum. Første kontingent gikk til major Taasen samme kveld. Samtidig organiserte kaptein Øyberg de første forsvarstiltak omkring Lillehammer (se hans rapport).

Også på Jørstadmoen begynte tømning av magasinet om kvelden. Utlevering fortsatte etterhvert som folk møtte. Ialt anslåes den styrke som ble oppsatt på Jørstadmoen av kvartermester Ringén til 15-1600 mann. Mange av disse var uøvede og frivillige.

På Starum begynte oppsetninga kl. 0900 og fortsatte denne og de følgende to dager. Ialt ble 230 mann oppsatt der.

Kl.2000 ble kaptein Andersen underlagt major Taasen.

Starumavdelingene ble sendt følgende steder:

80 mann til Gjøvik, fenrik Groven var sjef.
 60 " " Einavatnet, løytnant Brodtkorb " "
 57 " " Harestua, " Myhre " "
 30 " " Skreia, " Bjørn " "

Resten ble overført til Hofsvangen.

Om formiddagen fikk jeg pr. telefon bekreftet at fnd. også hadde forlatt Hamar og var reist mot Oslo. Der ble da atter samband med Hedemark og traktene på vestsida av Mjøsa.

Forsvarstiltak.

Om formiddagen ringte jeg kaptein Rørholt på Disenå og anmodet ham om å sperre dalen ved Skarnes. Han gikk straks igang i samarbeide med kaptein Larsen på Kongsvinger, hvor også en del andre befalingsmenn var møtt. På dette tidspunkt forelå antagelig sikre meldinger om at Lillestrøm var besatt av fnd. Rykter gikk om framrykning derfra både mot Eidsvoll og mot Årnes.

Alle meldinger om at fnd. alt hadde passert Kongsvinger ble konstatert å være falske.

Fra 10/4 kom H.O.K. i virksomhet på Rena. Jeg hadde deretter overordnede å samarbeide med.

Etter anmodning fra H.O.K. ble løytnant Tøndevold sendt til Bør hvor tunnel og ei bru over Andelva ble sprengt.

V. H. a. Opland og Hedemark fylkes vegvesen ble sperringer forberedt ved Skreia, Morskogen og ved Storsjøen i Rendalen. Sistnevnte sperringstiltak hadde sin grunn i at et fnd. tog med 800-1000 mann var på veg fra Trøndelagen sørover Østerdalen. Det lykkedes å konstatere at meldinga var falsk.

Arbeidsmengden ble foruroligende og det ble nødvendig å foreta noen avlastning.

Major Sandvik fikk fra den følgende morgen ordre til å lede regimentets mobilisering og holde sørfronten besatt etterhvert som avdelingene ble ferdige.

Jeg sjøl konsentrerte meg fra samme tidspunkt om arbeidet som avsnittssjef.

Denne dag kom de første rekognoseringsfly til Elverum, likasom fjernflyging mot Trøndelag stadig ble observert. Flyallarm gikk flere ganger.

Torsdag 11.april.

Kl. 0000 ble general Laache avløst av oberst O.Ruge som Kom. Gen. Gen. Ruge beholdt av sin gamle stab ved Skyteskolen major Helset. Forøvrig ble staben avgitt til avsnittssjefen i Østerdal. Dette var: major Laudal, som ble min stabssjef de nærmeste dager, kaptein Halse og Vik og løytnantene Kjendalen og Kvissel. Disse meldte seg ved middagstider. Samtidig opholdt to elever fra kurset kaptein Strand (Garden) og kaptein Solbjør seg en kort tid ved staben. Løytnant Kvissel ble kvartermester ved I/I.R.5 istedenfor løytnant Olstad som assisterte regimentsintendenten, kaptein Moen.

Ved major Sandviks overtakelse av regimentets mobilisering, ble kaptein Gålaas satt til sjef for I/I.R. 3. Løytnant Heskestad ble sjef for kp. 4, inntil kaptein Austlid noe seinere ble satt i den stilling.

Om formiddagen hadde jeg en telefonsamtale med generalstabssjefen oberst Hatledal. Han ønsket ei bru på Kongsvingerbana forberedt til sprengning. Jeg foreslo Nuguren, men dette ble ikke antatt. Istedet ble Jønna bru forberedt sprengt. Ordre herom ble gitt løytnant Rønne.

Generalstabssjefen orienterte meg om den almindelige situasjon.

Om formiddagen ble også meldt at 200 fnd. skiløpere var på veg mot Bjørkelangen - Setsskogen. Denne vilige melding ble kontrollert gjennom kaptein Larsen på Kongsvinger og viste seg å være falsk.

Diskresjon ved nytting av telefonen ble påbudt ved avsnittet.

Om formiddagen meldte politimester Haavie og overvåkningssjef Eldstad seg på reg. kontoret. Krigspolititjenesta ble organisert for avsnittet. Haavie skulde greie de almindelige politiforretninger, Eldstad den spesielle krigspolititjeneste. Begge ble noen timer seinere såret. Ny ordning på polititjenesta ble først etablert da byråsjef Frigaard meldte seg noen dager seinere.

Brottet i polititjenesta var uheldig og var en av årsakene til at spionfrykt så reint tok overhånd bl. a. til

enkelte lensmenns arrestasjon. Der ble derved forvirring i den del av den sivile administrasjonen som avsnittssjefen skulde samarbeide med.

Ca. kl. 1130 kom det første kortvarige bombardement. Ca. 1 bomber ble kastet, rettet mot Terningmoen og mot Regimentsgarden. På Terningmoen ble pr. løytnant Bjarne Lund drept. Noen menige ble såret. Men liten materiell skade ble gjort. Kl. 1130 major Snarud meldte seg.

Ca. kl. 1400 ble avsnittskommandoen flyttet til Gilje pensjonat.

Her var staben under hovedbombardementet.

Da alle ruter gikk under bombardementet måtte vi om kvelden flytte. Stabens underordnede personell ble sendt i forvegen, idet jeg med stabssjefen skulde inspisere sørfronten. Ved en missforståelse stanset ikke staben i Herne som ordren lød på men fortsatte til Bergeberget. Der hvilte vi et par timer om natta og tok så nytt avsnittskvarter på Hornmoen.

Ca. kl. 1530 kom ammunisjonsbiler fra Raufoss med 9900 prt. tung mitr.am. 90 000 gev.patr. 200 bb.k-granater. Rustmester Nielsen som seinere meldte seg og ble avsnittets tøy-mester, tok seg av ammunisjonen som ble lagret i Hernes. Kl. 1615 flyallarm.

Kl. 1630 hovedbombardementet av Terningmoen og Leiret. Det varte i 2½ time. Flya kom mest i sveiter på 9 fly. Ca. 30 militære og på lag like mange sivile ble drept. Av befal oberst Hertzberg og fenrik Nordby. Av lotter Ingeborg Krog. På Terningmoen ble Hedemarksdepotet, Fønixbrakk, staller og vedskur truffet og tendt. Depotet var da på det nærmeste tømt. En del sambands- og sanitetsmateriell strøk dog med. Luftv.btt. ved Stoa forlot sin stilling. Bombardementet sinket mob.- arbeidet atskillig. Dog viste de fleste militære og sivile en beundringsverdig ro.

Nybergsund ble samtidig bombet. I omlandet til Leiret ble bl.a. Grindalen bombet.

Kl. 1900 stod Leiret i brann. Gatene lot seg ikke passere p.gr. a. vargen.

Mob.arbeidet fortsatte også under sjølge bombardementet.

Om kvelden var av lv. batj./I.R.5 satt opp:

Stabskp. løytn. Kvam

Kp. 1 Kaptein Sandberg

" 4. " Gedde Knap

Alle med redusert styrke, intet sambandsmaterill, heller ikke karter. Trenet ble bare satt opp med 25 hester uaktet vi hadde fler. Istedet ble bilenes antall øket slik at bataljonen kunde foreta en echelonsvis forflytning.

Bataljonen ble ført av major Lyshe og ble kl. 2000 sendt til sørfronten, hvor den løste av de improviserte linjeavdelinger som først hadde besatt denne front.

Linjebataljonen fortsatte oppsetinga. Kp.l. Kaptein Bothei holdt på å utlevere under bombardementet og ble etterpå sendt til sørfronten. Av stabskompaniet måtte sanitetstroppen avbryte sitt arbeid og hjelpe som sanitetsmannskap under bombardementet.

Foraverstiltak.

På vestfronten ble før bombardementet Krigsskolen avløst av Gardekompaniet. Kompaniet ble bombet.

På sørfronten, hvor major Kjøs denne dag hadde kommandoen stod ved Norderråa 1 gev.tropp + 1 mstr.lag. Ved Vesterhaug 1 mg.lag, ved Sørabrua 1 gevkp + 1 lag, ved Østerhaug 1 lag, ved Holtsjøen og Siljuberget frivillige skyttere.

Oppsetning av nye avdelinger foregikk på Folkehøgskolen som nå atter var blitt ledig, under ledelse av major Arentz. Det lykkedes majoren denne og de følgende dager å sette opp følgende to improviserte kompanier:

Kp. Brandt innrammet i Iv.batj. som kp.2

" Wennerstrøm " " " " " 3

Bessuten ble et fallskjeretrygdkompani for Østerdalen ferdig 16/4. (avgitt til major Snarud 17/4) og 5-6 officerer avgitt til Jørstadmoen.

Kaptein Brandt (I.R.13) meldte seg 11/4 morgen. Kompaniet som tallet 100 mann hadde folk fra mange regimenter og på helt forskjellig utdannelsestrin. 6 mg. ved kompaniet.

Kaptein Wennerstrøm (Alta batj). meldte seg 11/4. Kompaniet tallet 130 mann. Det hadde 1-2 tropper sør-trøndere, resten østlendinger og norske studenter fra Göteborg. Soldatenes alder varierte fra 18 -54 år.

Disse kompanier er eksempler på avdelingenes improviserte karakter. Oberstløytnant Gaustad har fortalt at ved et enkelt kompani (hvilket kunde han ikke erindre) var

personellet av ialt 18 forskjellige regimenter og våpenarter.

Natt mellom 11/4 og 12/4 bilte jeg med stabssjefen til Tjernmoen som var nærmeste gård som hadde samband med en ikke ødelagt telefonsentral. Det lykkedes først på gården Østenheden ved S.Osen over N.Osen å få samband med militær (flyavdelingen ved N.Osen). Den påtenkte melding til H.O.K. om bombardementet av Leiret lykkedes det ikke å sende, da flyavdelingen kunde opplyse at H.O.K. hadde forlatt Rena og var reist til Hedemark eller Lillehammertrakten.

Mønstrings- og vurderingskommissjonene nr. 54 og 55 møtte 11/4 kl. 1000. Nr. 54 takserte 95 hester og 90 kjøretøyer, da forretningen ble brutt av bombardementet. Av disse hester tok lv.batj. 25. Resten ble overført til Tynset. Dagen etter møtte ingen av kommissjonen.

Fra kommissjon nr. 55 har jeg ingen rapport sett

Fredag 12. april.

Fly opptrådte fra den tidlige morgen. Mellom stabens kjøretøyer holdt vi derfor stor avstand. Sætre skole som vi hadde bestemt til avsnittsko. var opptatt som hjelpe-sjukehus hvor sårede fra bombardementet ble anbragt. Vi fortsatte til Rølsåsen, hvor vi fant et flysikkert tilholdsted. Da all telefon var ødelagt måtte vi denne dag holde ordonnanssamband.

Staben ble denne dag organisert:

major Laudal- stabssjef,
kapt. G Ruud -adjutant,
major E.Krohn- e-officer.

Som ordonnans- og sambandsofficerer og officerer til tilfeldig bruk; Major Rød, major Tharaldsen som om morgnen meldte seg tilbake fra sørfronten, kaptein Vik og kaptein Moe.

Major Sandvik ble gruppesjef i Elverum, forelebi med major Kjøs på sørfronten.

Intendanturmajor Landmark ble avsnittets forsyningsjef. Regimentsintendanten kaptein Moen hadde å sørge for Elverumsavdelingenes forsyning. Proviant- og grøtstasjoner fikk han etablert v.hj.a. Julius Arnes på Jønna og Kristan Berg i Nordskogbygda. Stasjonene var til stor hjelp. Magasiner ble opprettet på Enkebakken og på Løvberget. Bak disse stasjoner opprettet major Landmark reservestasjoner for

avsnittet i Trysil, Engerdal og Rena. Major Snarud påbegynte organisasjon av biltjenesta.

I løpet av formiddagen fikk avsnittet påny samband med H.O.K. (Adr.Lillehammer 43).

Ved middagstid meldte løytnant Rollstad fra H.O.K. seg som sambandsofficer. Han hadde passert divisjonen i Løten og major Sandvik i Elverum. Han orienterte om den alminnelige situasjon. Han ga også såvidt erindres følgende direktiv for forsvaret av Kongsvingeravsnittet:

Det er ønskelig med alle midler å stanse ind. framrykning vest Kongsvinger. Avsnittssjefen bemyndiges til å utføre alle nødvendige sprengninger for å holde byen. Iv.batj./I.R.5 kan om nødvendig sendes til Kongsvinger. Derimot skal I/I.R.5 under alle omstendigheter holdes intakt som H.O.K.s reserve. En pålitelig officer skal sendes til Kongsvinger.

Jeg meddelte tilbake alle arbeider som var utført vest Kongsvinger. Likeledes meddeltes at jeg likeoverfor 2 divisjon hadde foreslått at Kongsvingergruppa ble lagt direkte under 2. divisjon, da jeg mente at divisjonen med det korte samband over Strandlokka - Tangen lettere kunde samvirke med troppene vest Kongsvinger (Jfr. nedenfor).

Seinere på dagen hadde jeg nytt samband med H.O. idet løytnant Riise-Larsen passerte meg på reise til Generals Eriksen for - såvidt erindres - å søke 1. divisjon trukket nordover til Kongsvingeravsnittet.

Jeg sendte denne dag major Tharaldsen 2 ganger ut som sambandsofficer:

1) Om morgenen med direktiv til major Sandvik:

Inndra om nødvendig vaktholdet ved Midtskogen for å få tropper til sørfrontens forsterkning. Vegen Våler- Ris-berget Sætre Kapell, hvor de etablerte sperringer ved Holtsjøen og Siljubergget bare er besatt med frivillige skyttere, må besettes med militær kommando. Jeg anser denne vegen for viktig likeoverfor en motorisert motstander.

Fra major Sandvik skulde major Tharaldsen fortsette til divisjonen: med følgende forslag:

Styrken ved Elverum trengs til trygging av den indre linje om Elverum. Samvirke med Kongsvingergruppa ~~er~~ ~~er~~ vanskelig og sambandet er også vanskelig etter at Elverum

sentral er ødelagt. Jeg foreslår at Kongsvingergruppa direkte underlegges 2. divisjon med samband over N.Odal.

2) Til divisjonen om ettermiddagen for å motta ordrer.

Han kom tilbake om kvelden og orienterte om situasjonen ved Kjellerholen og Minne og ga dette viktige direktiv:

Østerdalsgruppes retrettveg går fra Elverum nordover på vestre bredd av Glåma.

Dessuten ble meddelt at Kongsvingergruppa framleis skal stå under Østerdalsavsnittet, at tråsamband med Kongsvinger skulde søkes etablert påny og at Galterud bru v. Kongsvinger skulde sprenges.

Major Arentz meldte om em. at han nå kunde sette opp 2 svake kompanier, foreløpig uten Mg.-er og Mg.-tren.

Kaptein Moen meldte at baker Næstad, Elverum hadde påtatt seg daglig å bake brød til 1800 mann v.hj.a. bakerier i Hernes og Trysil. Leirets bakere hadde nemlig evakuert.

Om kvelden kom meldinger om ikke mindre enn 4 N.S.-folk fra Elverum, misstenkt for spionasje fra fire forskjellige kanter.

Om kvelden sendtes 2 offiserer til Kongsvinger:

- 1) Major Rød med sprengningsoff. Røhne for å sprengte Galterud bru.
- 2) Kaptein Landmark Moe med oppgave å kontrollere og eventuelt forbedre sperringene.

Forsvarstiltak.

Major Kjøs som om morgenen hadde meldt om sørfrontens besettelse ble ved middagstider avløst av Landv.batj/I.R.5.

Til Kongsvinger var der, før avløsningen, sendt følgende tropper til forsterkning av Kongsvinger:

Eb.k.tropp I/I.R.5.

Finnlandsfrivillige under løytnant Fassmann. Disse forlot sørfronten ulovlig.

30 norske frivillige som hadde stått ved Sørbrua.

I/I.R.5.s mobilisering fortsatte etter at de først improviserte linjeavdelinger som hadde besatt sørfronten, var blitt avløst av landvernet. Bataljonen hadde noenlunde feltmessig styrke, idet den dog satte opp to små

- 12 -

mitrkompanier. (4 4 mitr.) Bataljonen manglet sambandsmaterieell, karter, meget av kikkerter, delvis feltkjøkkener. Hestenes antall var mindre enn etter feltutrustningsplanen men til gjengjeld hadde bataljonen flere biler. Sanitetsutstyr var til å begynne med meget mangelfullt, men ble etterhvert supplert ved innkjøp.

12/4 og 13/4 hjalp Østerdalsavsnittet Hedemarks-troppene med proviant og ammunisjon.

12/4 organiserte Elverums lensmann sivilt vakt- hold i leiret, hvor tyverier og andre uregelmessigheter foregikk.

Kl. 1800 ble kadettene sendt til Hamar.

Lørdag 13. april.

Inntil denne dag hadde vi hatt klarvær, med natte- kulde (5 - 10 gr. C.) og godt flygevær. Om kvelden kom været om til snøvær og slapseløre som varte i tre døgn. Disse døgn var det gråvær og delvis skodde. Flyginga fortsatte også da, men ingen bombing. Derimot en del skyting med flyenes maskingevær. Og så linnværsdøgnene var det kaldt og de soldater som måtte være ute i våtværet frøs og slet vondt.

Kl. 0700. Avsnittet flyttet til Torgerstua n.Øksna. Mid- lertidig samband skøper med ordonnans. Nordover til Rena kunde vi nytte det permanente nett. Telefonbestyrer Rød arbeidet energisk for å få gjenopprettet telefonsambandet. Kl. 1300 var en telefon i orden mellom divisjonen og en ^{rette} P- Mpl. ved vegdelet ved Terningmoen.

Formiddag. En foreløpig organisasjonsplan ble sendt alle underlagte avdelinger:

Elverumsavsnittet: Sjef: oberst Riorth med stab.

Tropp:

A. Stridende avdelinger:

1. Stridegruppa Elverum, sjef ^{major} Sandvik

a) 1/I.R.5 - kaptein Gaalaas

b) Iv.batj./I.R.5 - major Lyche

c) 1. Gardekompani - kaptein Hagtvedt+1 gev.

I.R.5

2. Longsvingergruppa : Sjef: kaptein Trygve Lats som har organisert gruppa.

3. Ingeniørdetachementet: Sjef løytnant Röhne

4. Byingsavdeling : Sjef, administrerende oberst løytnant, Gaustad

utdannelsen: major Arentz

B. Ikke stridende avdelinger.

1. Forayningsorganer:

- a) Samlemagasin, sjef: major Landmark
- b) Regimentsmagasin og } (kaptein Moen og kvartermes-
depot. } ter Olstad.
- c) Arsenal. Rustmester, kapt. Nilsen.

2. Sanitetsorganer vil seinere bli organisert.

3. Krigspolitilavdeling: Politimester Haavie og overvåk-
ningssjef Eldstad.

Fm. Inntil dekknamnliste kom fra divisjonen ble innen av-
snittet bestemt at fornamn skulde brukes. Disse navn ble
meddelt telefonbetjeningen.

Melding fra rustmester Nilsen om lagre av våpen og ammuni-
sjon. Han fikk ordre til å opprette arsenaler
for geværer og gev.am. på Bekkelund

" mitr og bb.k.

" Møystad

" Mg.er

"Skole (i Hernes)

Major Snarud sendtes til Trysil for å rekvirere busser og
biler med tanke på en bilpark for rask forflytning av trop-
per. Han reiste fra Elverum kl. 1230. Ved ankomsten til
Trysil fikk han gjennom ordføreren meddelelse om at lensman-
nen var arrestert av rittmester Normann som misstenkt for
sabotasje. Ordføreren leverte major Snarud en søknad om
atter å få lensmannen friggitt. Denne skriv.ble av meg
sendt politimester Haavie.

Middag. Melding fra major Arentz om oppsetning av nye av-
delinger på Lærerskolen. Dessuten hadde han, forlagt til
Satre Kpl. 4 off. og 60 menige av artilleriet.

Melding fra kaptein Lundbye at han var ferdig med mønstring
og vurderingskommissjonen. Han fikk ordre til å melde seg
hos oberstløytn. Gaustad.

Spionmeldinger strømmet inn i stor mengde med an-
modning om å arrestere en rekke personer, vesentlig tidli-
gere N.S.-tilhengere. Men også andre, Bl.a. løytnant
v.Krogh som sjøl var av de ivrigste til å oppspore spioner.
Alle meldinger ble sendt til politimester Haavie og over-
våkningssjefen som begge lå på Elverum Sjukehus, men som
ble oppgitt ikke å være dårligere enn at de kunde utføre

etterforskning. (Det viste seg seinere at deres sår ikke var så ubetydelige.) Midlertidig ble kapt. Sinding Larsen og løytn. Brandt (av Oslo politi) sendt ut for å foreta nærmere undersøkelser og søke å berolige stemningen.

Verre var det med arrestasjoner som enkelte ivrige borgere begynte å foreta på egen hand, uten ordre fra meg eller politiet. Således ble lensmann Renolen arrestert av rittmester Normann, en Strøm fra Oslo arrestert av tollbetjent Skaaret, lensmann Væringsåsen i Storelvdal ble arrestert (såvidt vites av løytnant v. Krogh), lensmann Toresen i Folldal ble på et ytterst magert grunnlag misstett og meldt o.s.v.

Forsvarstiltak.

Lv.batj. Disponerte på sørfronten

Mitr.kp 4, kaptein Knap ved Sørma, hvor også 20 mann av lv.kp.1 var.

Rest av Lv.kp. 1, Kaptein Sandberg, stod ved Østerhaug-Vesterhaug.

Stabskp. på Helset.

Major Rød kom fram til Kongsvinger kl. 0200. Galterudbrua var da allerede sprengt. Deretter vendte majoren tilbake.

Av framømte ingeniørsoldater og sivile ingenieryndige ble laget et språgnings- og sperredetajement under løytn. Röhne, dält i en sperre- og en sprengningstropp. Ialt på 7 befal og 65 mann. Jeg hadde stor nytte av dette detasjement. Det ble 13/4 disphert på sørfronten, hvor allerede Norderåbrua da var sprengt.

Om ettermiddagen ble san.løytnant Haugen, tidgere ordfører i Elverum sendt til Trysil og Engerdal for å rekvirere 30 lastebiler til den opprettede bilpark.(se foran).

Søndag 14. april.

Kl.0930 kom ordre pr. telefon at jeg skulde melde meg for 2. divisjon på Løten Pgd. Jeg kom dit kl. 1200 og ble av generalen orientert om situasjonen. Strid pågikk da i Mørsskogstranglandet. Jeg avga rapport fra mitt avsnitt. Kl.1130 bragte major Snarud en skriv. fra den svenske kaptein Fricberg, sjef for et svensk grensevaktkompani (kp9/I.13). Han bad om opplysninger om situasjonen for såvidt denne var av betydning for svenskene og om evakuerte.

Skriv. ble sendt videre til 2. div.

Kapt. Landmark Moe vendte tilbake fra Kongsvinger med meldinger om forsvarstiltaka der. På vegen ned var han blitt arrestert og brakt til lensmannen i Våler som misstenkt for å være spion, betegnende for den eksisterende spionfrykt. Kongsvingergruppas forsvarstiltak var funne meget tilfredsstillende. Kaptein Larsen hadde 14/4 morgen hatt direkte samband med 2. divisjon. Mobil reserve ved Kongsvinger manglet og jeg ble anmodet om å sende 1 kp. sørover. Divisjonssjefen hadde ytret ønske om at avdelinger ble sendt over N. Odal mot Mjøsa, men kaptein Larsen hadde bare kunne sende en patrulje idet melding var kommet om at fnd. også søkte fram på hans høgre fløi over Vestmarka. Han hadde derfor disponert en tropp til Ljøner. Troppen undersøkte ved Aurskog, Lierfoss og Bjørkelangen med negativt resultat.

Det syntes som om samarbeidet med major Hoch-Nielsen var dårlig og kaptein Larsen ba om skr. fullmakt, hvis han skulde ta kommandoen over majoren.

Svensk major Hartmann hadde meddelt kaptein Larsen at han stod klar ved grensen med 437 mann med befal.

Kongsvingergruppa hadde 100 - 200 patr. pr. mann og en liten am.reserve. Organisasjonen av troppene pågikk, bl. a. av sanitetstjenesta. Der var tilstrekkelig bensin. Kr. 100 000 kunde skaffes fra banken.

Oberstløytnant Dannevig meldte seg sivil og bad om oppdrag. Han fikk uniform og ble sendt til divisjonen, idet jeg foreslog at oberstløytnanten skulde få kommandoen på Kongsvinger, hvor det var ønskelig å ha en officer med høyere grad enn major Hoch Nielsen.

Oberstløytnanten var kommet fra Sverige over Trysil, hvor han hadde organisert vakthold av bruer og vegoppsyn. Han meddelte at 100 norske frivillige stod ved Jorde.

Etter tilbakekomsten fra divisjonen kalte jeg sammen alle underlagte sjefer ved Elverum og redegjorde for situasjonen og det mottatte direktiv for operasjonene.

Dette direktiv har jeg ikke skriftlig. Men det refereres etter hukommelsen.

H.O.K. hadde fått tilsagn om hjelp fra våre allierte. Hjelpen kunde ventes med det første. Den tid vilde derfor snart komme da vi ble fnd. tallmessig overlegen.

Derfor skulde vi sinke ham, gå unna i lange satser og spare personellet til den tid da vi kunde gå på.

På møtet ble videre redegjort for organisasjonen av forsvarret innen avsnittet. For forsyningstjenesten ble rekvisisjonsområdet utvidet med Engerdal og Åmot. Bestemmelser ble gitt for proviantering med ordre om at all proviantkjøring skulde finne sted etter det ble mørkt. Henteplasser ble fastsatt. Antall porsjoner ble fastsatt, men fordi styrken stadig var varierende både p.gr.a. avgivelser og tilgang på nye folk, ble tallene avrundet sterkt oppover. De gir nå et holdepunkt om styrken 14/4.

Reg.stab	30	porsjoner	
I/I.R.5	750	"	
Lv.batj./I.R.5	600	"	
Forsterket Gardekp.	200	"	
Ing.detasjementet	70	"	
Øvingsavd.	100	"	
			<u>Sum 1750 porsjoner</u>

Den virkelige styrke anslåes til 1350 mann.

Bestemmelser ble truffet om bilrekvisisjoner, bensin og bilreparasjoner. Major Snarud er opnevnt til trensjef.

Major Landmark hadde fra Sverige fått løfte på 1500 l. bensin. Videre ble meddelt om forsyningstjenesta: 200 kg. sprengstoff er lagret på Regimentsgarden. Luftvernkanonene står demontert ved Sagtj.

Regimentets lille beholdning av Østerdalskart ble fordelt (Hedemarkskartene var før avgitt til divisjonen).

Sanitetsdepot er opprettet i Åsnes, feltsjukehus på Kongsviger.

Denne dag kom 2 nye spionmeldinger som ble sendt til politimesteren.

Operasjoner.

Fnd. angrep ved Skarnes om ettermiddagen. Den første melding om dette angrep nådde avsnittsjefen via divisjonen kl. 2000 : "40 biler og 2 motorsykler er observert ved Vormsund på veg østover".

Kl.1015 kom ordre pr. telefon fra divisjonen at Gardekp.1 snarest skulde melde seg ved Ådals bruk for major Torkildsen. Det ble avløst av kp.2 (Barlinn). Mitr. troppen som før hadde vært underlagt gardekp.1 ble nå underlagt kp.2 (og seinere avløst av en bb.k.tropp).

Kl. 1925 kom ordre fra div. at et motorisert mitr.kp snarest skal reise til Hamar og melde seg for rittmester Johansen. 2 tropper av kp.4. (kaptein Austlid) ble sendt. Etter disse avgivelser anslåes styrken ved Elverum til ca. 1050 mann.

Middag. Løytnant Skeibrok Heskestad avløste løytn. Furuseth som sjef for kp.3. Løytnant Furuseth ble sjef for det hestetrukne kp.4 som de to følgende dager ble satt opp med 2 tropper.

I løpet av dagen møtte de 120 frivillige fra Sverige som over Drevsjø var transportert til Elverum. De fleste var uøvede og måtte sendes heim. 45 øvde beholdtes.

Mandag 15. april.

Kl. 0900 Major Snarud, avsnittets trensjef, la fram et utmerket forslag om avsnittets bilpark, dens parkering, reparasjoner m.v.

Kl. 0930 Svensk major Lundborg med svensk sersjant Bjerkmann meldte seg sammen med den amerikanske flygeattasje Losley, alle på gjennomreise til H.O.K. Lundborg meddelte at 1400 svenske frivillige av alle våpenarter var samlet på svensk side av grensa ved Kongsvinger. 150 av disse hadde igår meldt seg for kaptein Larsen og av ham fått våpen. Kl. 1100 meldte oberstløytn. Beichmann seg som sambandsoffiser fra H.O.K. Han hadde som særskilt oppdrag å ordne med de arresterte lensmenn og rittmester Normann, løytn.v. Krogh m.v. De tre lensmenn var atter frigitt og H.O.K.s direktiv var gitt rittmesteren og løytnanten.

Politimester Knut Frigaard ankom til Elverum for å overta krigspolititjenesta. Han traff straks etter ankomsten oberstløytn. Beichmann. Politiets virkeområde ble fastsatt. Politiet skulde overta all overvåkningstjeneste og all etterforskning angående landsskadelig virksomhet, herunder misstanke om handlinger, beregnet på å hindre den almindelige mobilisering.

Kl. 1300 kom løytnant Haugen tilbake fra Trysil, hvor han hadde rekvirert 24 lastebiler. Disse ble dirigert til parkering i Nordskogbygda. Jeg beordret oberstløytnant Ilse

som sjef for denne bilpark. Oberstløytnanten hadde meldt seg hos meg like forut. Imidlertid ble han noe seinere av divisjonen beordret til Trysil for å ta imot svenske frivillige.

Kl. 1320 henvendte jeg meg pr. telefon til divisjonen og bad om underretning om situasjonen ved Morskogen. Hvis stillingen der kunde holdes vilde jeg kunne legge all kraft på forsvaret av dalen sørover. Hvis ikke vilde jeg også begynne forberedelser av sperringer vestfra.

Kl 1630 mottok jeg divisjonens skriftlige svar hvorefter jeg skulde legge all kraft på å hindre fnds. framryknir i Glåmadalen ved sprengninger og på annen måte. Jernbanebruen ved Nuguren og ved Jønna forberedes til sprengning. Noe transporttog med tyskere må ikke komme fram. Med veibruer forholdes tilsvarende. Etterretningssystem sørover bringes i orden ved militær hjelp.

Kl. 1700 ble kaptein Steiniger som netop var ankommet fra Trondheim beordret til å løse av oberstløytnant Ilseas som sjef for bilparken i Nordskogbygda. Kapteinen ble imidlertid snart etter sjukmeldt.

Em. Til Elverum kom ca. 50 biler og 3 tankbiler med 18000 l. bensin fra Kongsvinger, hvor var gitt ordre til evakuering av alle biler. Denne ordre var antakelig gitt av politiet uten samråd med avsnittssjefen.

Kl. 1600. Major Laudal ble av H.O.K. frabeordret avsnittsstaben. Han skulde snarest melde seg for oberst Mork.

Major Tharaldsen ble beordret som ny stabssjef.

Major Kjøs ble om kvelden beordret av H.O.K. som feltbataljonssjef ved I.R.11.

Kl. 1700. San.løytnant Ramstøl gitt direktiv om eventuell evakuering av sanitetsmateriell fra Kongsvinger.

Kl. 1900 ordre fra H.O.K. om å avgi 1 gev.kompani til Gudbrandsdalen. Kp.1 (kaptein Botheim) beordret. Han reiste kl 2000.

Avgang denne dag ca. 150 mann. Gjenstående styrke ca. 900 mann.

Kveld. Løytn. Mykland av flygevåpnet meldte at rittmester Normann hadde forlatt N. Osen og reist til Sverige med størsteparten av flygeskolen. 3 Mottfly var igjen og vilde så snart været tillot det bli fløyet til Innset, (vis a vis avsnittsKo.) hvor flygeplass vilde bli opprettet.

Meldingen om Normann personlig viste seg dagen etter å være feilaktig. Hjelpeflygeplassen ble istedet opprettet i Storelvdal, hvor jeg hadde god nytte av den. Kl. 2200. Major Rød ble beordret av meg som sjef for Kongsvingeravsnittet med dette direktiv:

"Kongsvinger avsnittet skal holdes så langt råd er a.h.t. sambandet med Sverige. Eventuell retrett nordover til Elverum. Hvis ind. går unna besettes Skarnes påny."

(På dette tidspunkt var ind. stanset ved Odals verk men Kongsvingerstyrken var av kapt. Larsen beordret tilbake til Elverum).

Forsvarstiltak.

Kl. 0800. Ordre til Lv.batj. at sperringene på begge bredder skulde forsterkes og at langt framskutt vakthold skulde etableres. Isen på Glåma ble brutt mellom Vesterhaug og Østerhaug.

Kl. 1400 var de tidligere omtalte to kompanier ferdige nemlig Lv.kp. 3 (kaptein Wennerstrøm) 140 mann. Det ble satt inn ved Jønna.

Lv.kp. 2 (kaptein Brandt) ca. 140 mann. Det ble midlertidig satt inn på vestfronten som nå var sterkt svekket. Seinere kom dette kompani til å følge kaptein Gaalaass Trysildestasjon.

Avsnittets infanteristyrke ved Elverum var nå:

på sørfronten lv.batj. med Ko. på Østerhaug, kp 1. ved Østerhaug - Vesterhaug, kp.4 ved Sørbrua og kp. 3 ved Jønna.

På vestfronten I/I.R.5 som bestod av stab med stabskompani (som denne dag var ferdig oppsatt. Det hadde dog bare 33 hester), kp.2 (kaptein Barlinn), kp.3 (løytnant. Heskestad) og lv.kp.2. Batj.Ko var i Bull-Åkrans villa (n. jernbanestasjonen).

(Kp.1,kp.4 og Bb.k.troppen var som før omtalt avgitt). Major Sandvik hadde den felles kommando over fronttroppene ved Elverum.

Samband: Etter bombinga av Elverum automatsentral hadde Sørma telefonsamband sørover og Torgerstua nordover. Telefonbestyrer Rød arbeidet energisk på nytt samband. 15/4 var på Bull-Åkrans villa etablert en slags ny sentral med samband til Midtskogen og Løten (2.divisjon), Torgerstua

- 20 -

(AvsnittsKo). Lærerskolen (Øvingsavdelinga), Heradsbygda (Forsyningsanstalter).

Denne og de følgende dager forberedte løytnant Rønnes Sprengningstropp bruer og veger foran sørfronten til sprengning bl.a. Sandstad og Bronken bruer. Han fikk hjelp av lensmenn og ingeniørene Sand og Sparbu.

I Kongsvingeravsnittet stod denne dag strider mellom Skarnes og Kongsvinger (se seinere). Om kvelden beordret kaptein Larsen Kongsvinger evakuert. Kompaniene Rustad, Wangerud og løytnant Davidson med 40 finlandsfrivillige ble sendt til Elverum for å hvile. De kom dit seint på kvelden.

Da jeg fikk melding om at fnd. om kvelden var stanset ved Odals verk, besluttet jeg å søke stanset retretten. Major Rød ble beordret som sjef idet kaptein Larsen som hittil hadde utført et fortrinlig arbeide trengte hvile. Kaptein Larsen ble beordret som Røds nestkommanderende. Det lykkedes major Rød å stanse de sist retirerende avdelinger ved Flisa, mens de foran nevnte 3 kompanier som alt var nådd henimot Elverum, hvilte ut her natt til 16/4, da de atter ble beordret fram.

Kl. 0800. Telefonmelding fra divisjonen at forpleinings-tjenesta nå var ordnet og at avsnittet kunde hente forpleining ved Vangsåsen Kpl. for 1 dag i gangen i tida kl 1700 - 1900.

Tirsdag 16. april.

Kl. 0500 Jeg inspiserte stillingene på sørfronten og fant de tilfredsstillende besatt. Dog ble bb.ktroppen (som var retirert fra Fulumoen v. Kongsvinger) beordret fra Jønna til Sørma.

Kl. 1220 meldte major Rød at Kongsvinger påny var besatt med 150 frivillige. Han sjøl bilte til Flisa for å beordre fra igjen de avdelinger som hadde hvilt der om natta. Han bad om å få fram igjen de tre kompanier som hadde hvilt i Elverum.

Disse kompanier var da allerede beordret fram.

Kl. 1620 sammenkaltes en del av sjefene i Elverum til orientering. En ordre om forsyningstjenesta ble utstedt hvoretter stridsdepoter skulde opprettes.

- 1) I trakta om Lomnessjøen for 2000 mann
- 2) " " " Engerdal kpl. for 1000 ".

Depotene skulde gjøres mest mulig komplette med proviant, ammunisjon og bensin.

Major Landmark fikk stillet til disposisjon de før omtalte biler som var evakuert fra Kongsvinger og som stod under kapt. Garaas.s kommando. Han begynte straks flyttinga av de gamle depoter, idet dog en mindre beholdning ble igjen i Elverum. Likeledes ble et mindre depot opprettet for øvingsavdelinga på Tynset. Alle faste bensinstasjoner sør Tynset ble fylt.

Kl. 1300 Ordre til oberstløytnant Gaustad:

Øvingsavdelinga reiser så snart tog kan skaffes til Tynset. Løytn. Mørk med ³⁰menige strid. blir igjen på Lærerskolen. Postkontor på Lærerskolen for Elverumsavsnittet. Rustmester Nilsen blir forløpig tilbake i Elverum for administrasjon av restbeholdning av våpen og ammunisjon.

Øvingsavdelinga tar med de faste ruller. Resten av arkivet sendes til Nøttestad.

Ordren meddelt divisjonen litt seinere.

Kl. 1900 Ordre fra H.O.K. at major Snarud skulde avgis som sjef for fellskjermtrygda i Østerdalen. Denne ordre ble gitt av H.O.K.s sambandsofficer, kaptein Rognes. Der ble tatt ut 134 mann (derav 57 øvde) som ble delt i vaktavdelinger på 32-35 mann og disponert til Rena, Koppang, Tynset og Røros. Vaktene var i orden 17/4 kl. 0830. Kaptein Rognes hadde med reglementerte nasjonalbånd til vaktene. Hitil hadde avsnittets sivilklædte soldater måttet greie seg med improviserte band som avdelingene sjøl skaffet seg.

Kaptein Rognes kom fra Kongsvingerfronten, hvor han ved Kirkensr hadde drøftet stillinga med major Rød. Ha foreslo at Rød ble forsterket med 1. gev.kp + 1 mitr. tropp fra Elverum. Likeledes ba han meg meddele 2. div. hva avsnittet kunde avgi av våpen, am. befal m.v.

Jeg meldte til div. at jeg kunde sende:

1000 geværer,
1 Coltmitr. for tung am.
5 " " lett am.
9 Hotschkiss mitr.
7 Mg. mod./22

Av befal kunde avgis 8 befalingsmenn, 1 befalsel Av menige 51 strid. Dette personell var alle artilleriste Til avsnittet stillet div. til disposisjon 3 kadetter som ble sendt øvingsavdelingen.

I løpet av dagen meldte 7 frivillige veterinærer seg. De

ble sendt øvingsavdelingen.

H.O.K. ga denne dag ordre til å avgi:

major Arentz som sjef for mottaking av materiell i Trysil.

" Krohn, som skulde overta en fangeleir.

Byråsjef Knut Frigaard som dagen forut var kommet til Elverum som Krigspolitimester, meldte seg i avsnittsko. Han foreslo å internere en del misstenkte som foreløpig ble innsatt i Elverums hjelpefengsel, seinere flyttet til Rena.

Kaptein Andersen av ingeniørvåpnet meldte seg med en avdeling på ca. 100 mann. Avdelingen bestod av en tung og en lett byggetropp og en signaltropp. Løytn. Rønne ingeniørtropp ble underlagt det nye kompani som hva teknisk utstyr angår hadde store mangler.

Etter ankomsten av ingeniørkompaniet og avgiv læse av fallskjermtrygdavdelinga anslåes den samlede styrke stridende og ikke stridende ved Elverum til 1200 mann. I dette tall er da ikke medregnet øvingsavdelinga som stod på flyttefot til Tynset.

Jeg fikk denne dag i samband med lensmannen i Elverum organisert sivilt hjelpemannskap med tanke på sperringsarbeider. Lensmannen tok ut folk og samlet dem på bekvemme samlingssteder, hvorfra avsnittssjefen skulde besørge transport til arbeidsstedene. Da innkallinga ble effektiv ble den halve styrke disponert til kommunikasjoner på vestre Glåmabredd, en fjerdedel til østre bredd og en fjerde del på vegene mot Trysil.

Alle biler i avsnittet var nå registrert og ordnet i grupper etter deres art.

Forsvarstiltak og operasjoner.

Ammunisjon til II/I.R.5 ble avgitt denne og følgende dag.

Ingeniørkompaniets byggetropper ble holdt i reserve på

Rustad. Signaltroppen fikk ordre til å opprette reservesamband mellom Torgerstua og Østerhaug, mensambandet viste seg ikke å la seg arransjere.

Kogssvinger by ble tatt av fnd. ca. kl. 1600. Fnd. stanset noe nord for byen.

3 N.S.-folk i Elverum ble sikret av lensmannen misstenkt for sabotasje.

Sperring av jernbane og veg ved Ebru på Løtenvegen ble forberedt.

Onsdag 17. april.

Kl. 1030. Til forsterkning av major Røds styrke i Grue ble beordret Kp.3/I.R.5 (Løytn. Heskestad) + 1 mitr.tropp av lv.kp.4 (fenr. Gløtvold). Styrken bilte fra Sørma kl. 1130 støtte i Grue uventet på fnd, tapte halvdelen av styrken, retirerte derpå. Kom til Elverum om kvelden. Mitr.troppen gikk inn i sitt gamle kompani. Kp.3 ble avsnittsreserve og tallet ca. 100 mann.

Videre ble bb.k.troppen av I/I.R.5 beordret til Flisa men her sendt tilbake om ettermiddagen av major Rød som da hadde bestemt seg for retrett. Bb.k.troppen lå på Elverum Pgd. om natta til 18/4.

Kl.1200 ble kp.2/I.R.5 avløst av lvkp.2 (kaptein Brandt) på vestfronten. Deretter ble kompaniet avsnittsreserve på Grundset.

Kl.1800 ble kompaniet sendt til sørfronten til Skanshagen-Østerhaug til forsterkning.

Kl.1500 fikk major Sandvik ordre til å ta kommandoen på sørfronten. Kaptein Gaalaas fikk kommandoen på vestfronten.

Ca. kl. 1900 meldte major Rød at han ved Kirkenær hadde ligget i strid med fnd.

Kveld. Kaptein Lundbye reiste med de første 115 mann av øvingsavdelingen til Tynset. Resten ca. 300 mann reiste 18/4 kl. 1840.

Politimester Frigaard meldte at han denne og foregående dag hadde sikret ialt 15 misstenkte i Elverum og at der stadig kom meldinger på nye folk. Enkelte sikringer var etter ordre fra H.O.K. En enkelt etter ordre fra utenriksminister Koth.

Ca. kl. 1900 meddelte 2. divisjon (referet etter hukommelsen): "Retrett er beordret ved Tangen. Divisjonen går tilbake nordover dekket av D.R.2. Dragonregimentet skal som minste mål i løpet av morgendagen hindre fnd. å nå Brumunddalen. Østerdalsgruppa vil bli forsterket med ca. halvparten av II/I.R.5, under kaptein H.Løken og to halvbatterier under kaptein Jühne. Elverum skal ikke oppgis under noen omstendighet før nødvendig som følge av påtrykk fra sør eller vest. Hvis retrett blir nødvendig skal denne foregå nordover langs Glåma. Et detasjement skal dekke Trysil. Oppmerksomheten henledes på tvervegene gjennom Nordskogbygda og langs Osensjøen."

Kveld. Major Heds avdelinger kom i løpet av kvelden og natta til Elverum og ble sendt videre til Rena for å hvile ut.

Kl. 2330 fikk kaptein H.Løken fra divisjonen direkte ordre om å marsjere til Elverum og melde seg for avsnittssjefen.

Kaptein Jühne meldte seg om kvelden og fikk ordre til å melde seg for kaptein H.Løken på Auestad. Begge halv batteriers styrke var 119 mann.

Torsdag 18. april.

Tidlig om morgenen meldte kaptein H.Løken seg i telefonen fra Auestad med rest av II/I.R.5. Styrken var

Stab med sambandstropp	15 mann
Mitrkp. 8 med 6 mitr.	130 "
Rest kp. 5	40 "
Sanitets og trentropp, tilsammen ca.	50 "

Sum 235, derav 185 stridende.

Kapteinen fikk ordre til med de to halvbatterier som var gitt ordre til å underlegges ham å dekke tilgangene til Elverum fra vest. Kapteinen ble bemyndiget til å foreta alle sperringer og fikk stillet sivil arbeidshjelp til disposisjon.

Kl. 0815 ble sendt ordre til alle underavdelinger som inneholdt en orientering om egne tropper og fiendens styrke og følgende direktiv for dagens strid:

"Da ingen øyeblikkelig fare truer må ikke fronttroppene trettes ut. Derimot våkent vakthold og allarmberedskap. Forhugning av jernbane og sideveger fortsettes systematisk. En veg på vestfronten og to veger på sørfronten må kunne nyttes, men også her skal sperringer forberedes.

Jeg er pålagt at Elverum ikke skal oppgis under noen omstendighet før nødvendig, som følge av påtrykk fra sør eller vest. Etter dette pålegg har sør- og vestfronten tropper seg å rette.

Hvis tilbakegang skulde bli nødvendig første eller seinere netter går jeg med hovedstyrken til Rena med optakstilling ved Åsta. En mindre gruppe, Trysilgruppa, skal i så fall dekke Trysil. Denne gruppe må ved sivil arbeidshjelp sperre og effektivt forhugge vegen gjennom Nordskogbygda og vegen på Osensjøens østside. Vakthold av disse veger avgis av Trysilgruppa.

Hvis under en eventuell retrett ettertrygdene blir avskåret, søkes på ski ut i skogen, hvor avdelingene vil være helt trygge. Skogleis søkes atter samband med meg. I dette tilfelle kan tungt materiell etterlates i skogen. Det gjelder å redde personellet.

Min Ko er uforandret (Torgerstua)".

Morgen. En tropp av kp.4 avgitt til kp.2 på sørfronten. Kl. 1200. Divisjonen meldte at dens adr. fra kl. 1200 var Brøttum.

Morgen. Brua over Sørma sprengt om morgenen.

Ca. kl. 1400. Fnd.angrep ved Sørma. Striden varte til kl. 1900 - 1930. Kompaniet gikk langsomt og planmessig tilbake, inntil retrettordren kom, hvoretter det fortsatte til Rena.

Kl. 1645 meldte avsnittssjefen til divisjonen om striden ved Sørma.

Kl. 2100 ble bruene ved Jønna sprengt. Kp.4 var da passert 19/4 kl.0100 fikk lv.-kp.3 ordre til å retirere fra Jønna og innta replistilling ved Sagtjernet som ettertrygd.

Kl. 2000 ble bruene på vestre bredd sprengt over Tveråa og Magnesa.

Retrettordren.

Kl. 2000 meldte oberst Astrup seg i avsnittsKo. Han kom fra H.O.K. på veg til Sverige. Han meddelte at ved Hamar stod bare 1 eskadron igjen som ettertrygd. Divisjonens øvrige tropper stod i Ringsaker.

Etter denne viktige meddelelse fant jeg det nødvendig å forsterke vestfronten. Jeg fryktet et motorisert framstøt gjennom Romedal eller fra Hamar. Hvis da ikke vestfronten holdt vilde hovedstyrken på sørfronten stå i fare for å bli avskåret.

Jeg konfererte med majorene Sandvik og Lyche som begge frarådet avgivelser fra sørfronten (et gjennombrutt her vilde sette vestfrontens avdelinger i fare for å bli avskåret).

I samsvar med H.O.K.s almindelige direktiv om å redde troppene til forsterkninger kom fra utlandet, besluttet jeg å gi ordre til retrett. Ordren gikk ut ca. kl. 2030 og refereres etter hukommelsen: Lv.batj./I.R.5 går tilbake på østre Glåmabredd,

Kaptein Gaalaas med 1 gev.kp. + 1 mitr.tropp + frivilligavdelingen under Taylor + nødvendig av stab og stabskompani dekker Trysil etter tidligere gitt direktiv. Resten av troppene på vestfronten går tilbake på vestre Glåmabredd.

Avdelingene på sørfronten skal ha passert Elverum bruene 19/4 kl. 0100. Før dette tidspunkt må ikke Trysildetachmentet gå over Glåma.

Kaptein Gaalaas ønsket å ta med det eneste fulltallige kompani han hadde i sin bataljon, nemlig kp.2 som ved ordrens utstedelse var på sørfronten. Major Sandvik mente han vanskelig kunde unnvære dette kompani p.gr.a. situasjonen. Jeg beordret derfor kapt. Vik av staben ned til frontsjefene med bemyndigelse til å treffe en ordning som begge var tilfreds med. Resultatet var at Trysildetachmentet ble tildelt lv.kp.2 (kaptein Brandt) som seinere fulgte dette detasjement. Lv.kp.2 hadde ialt 10 biler.

,Etter ordren skulde videre I og II/I.R.5 slås sammen til en bataljon under major Sandvik, men også denne del av ordren måtte utsettes idet deler av I/I.R.5 gikk tilbake på den østre bredd.

Trysildetachmentet tallet ialt ca.250 mann. Etter avgang av dette detasjement tallet styrken i hoveddalen ca. 1450 mann, hvorav ca. 1000 var stridende. Disse tall angir Østerdalsavsnittets maksimumstyrke i hoveddalen under hele felttoget.

Retretten gikk planmessig etter den lagte plan. Kl. 2330 møtte det sivile arbeidsmannskap i Leiret. Det ble fordelt etter tidligere referert plan og forhugget alle kommunikasjoner fra Elverum nord og østover. Trysildetachmentet gikk tilbake helt til Ørebekkdalen med ettertrygd ved Ulvåa. Ordren om vakthold i Nordskogbygda ble ikke etterkommet (Se tidligere). Grunnen var at kaptein Gaalaas vildskaffe sine helt utmattede tropper hvile.

Rustmester Nilsen meldte rest ammunisjon og våpen etter at øvingsavdelingen var avreist. Han hadde: 3 tunge og tre lette mitraljesser, uten ammunisjon, 12 brett bb.k.-am og 23 pistoler (uten am.).

På øvre Rendal sentral ble satt vakt som tillike var vegvakt(1 fenr.+ 6 mann).

Kl. 1830 meldte løytn. Mykland at han hadde funne brukbart

feltflygeplass for sine 3 Mottfly på Glåmaisen, 3 km. sør for Koppang. Hans nestkommanderende var løytn. Nesheim. Denne lille flyavdeling gjorde de følgende dager meget god nytte som sambandsavdeling med H.O.K.

Kl. 2200 forlot avsnittsko. Torgerstua, tok midlertidig opphold på Taralåstua, hvor ankomst ved midnattstider.

Her fikk staben den første rolige natt etter 9/4 og alle på vakthavende, kaptein Ruud nær, fikk sove noen timer uforstyrret.

Det var tanken å reise sørover tidlig neste morgen, men reisen måtte utsettes p.gr.a. den intense ind. flyvirksomhet. Avreisen til Sætre fant sted først om ettermiddagen 19/4.

18/4 og 19/4 var sperremannskap oppbudt i Nordskogbygda gjennom lensmannen i Elverum til sperring av Julussavegen.

Oversikt over operasjonene i tida 14/4 - 18/4.

Operasjonene førtes på strekningen Skarnes - Elverum.

I operasjonene deltok "Kongsvingergruppa" forsterket med enkelte avdelinger fra Elverum.

Kongsvingergruppa bestod av improviserte avdelinger satt opp i slik fart at enkelte kompanisjefer først etter ankomsten til Elverum fikk oversikt over deres avdelings virkelige styrke. Avdelingene bestod av øvede norske soldater som ikke hadde nådd sine mobiliseringsplasser p.gr.a. fnds bråoverfall, av norske frivillige, av norske uøvede, vesentligsskytterlagsfolk og av norske, svenske og danske frivillige som for størstedelen var heimkomne finnlandsfrivillige.

Oppsetningen ble ledet av kaptein Trygve Larsen og kaptein Kristian Rørholt medutmerket hjelp av kapteinene Aasnes, Rustad, Wangerud, løytnant Thune Ellefsen. Av befallet for de finnlandsfrivillige nevnes fenrik (I.R.12) Gamst, svensk kaptein Benkert, dansk løytn. Davidson m.fl.

Fra 15/4 kl. 2200 hadde major Rød kommandoen over gruppa, et hverv som var meget vanskelig, men som han skilte seg fra på en fortrinlig dyktig måte.

Etterfølgende rapport kan ikke ansees fullstendig,

da jeg ikke i tida før 30/9 fikk inn til regimentkontoret mer enn 3 rapporter fra sjefene innen gruppa. Mine egne notater bortkommet.

10/4 fm. ringte jeg til kaptein Rørholt og oppfordret ham til å organisere et sperreforsvar ved Skarnes.

Natt til 11/4 kom fenrik Gamst til Kongsvinger og om morgenen 11/4 40 norske finnladsfrivillige i frivillig uniform men uten våpen. Disse ble fenrik Gamsts grunnstamme. Kommandanten på Kongsvinger nektet først å utlevere våpen, men seinere ble våpen utlevert.

11/4 meldte fenr. Gamst seg i telefonen for i g. Jeg ga ham ordre til å melde seg for kaptein Rørholt og sporre ved Skarnes.

Imidlertid var også andre krefter kommet i av og på eget tiltak. Kaptein Trygve Larsen hadde som eldstemann tatt kommandoen, kaptein Bjørn Thalén (luftvarslingssjef) hadde satt lensmennene til å mobilisere skyttere, kaptein Wangerud samlet folk i Solør og Odal, kaptein Aasnes og kaptein Rustad ved Skarnes m.v.

11/4 sprengte fenr. Gamst Ulleren bru og begynte sperringer ved Snekkemoen og Lukmoen.

Kaptein Wangerud, kaptein Rustad og løytn. Holm satte opp frivillige som stadig strømmet til, ved Fulu. Kaptein Rustad hadde 11/4 morgen telefonsamband med regimentkontoret i Elverum. Han hadde også vansker med å utlevert våpen fra Kongsvinger festning.

Jeg talte noe seinere med major Hoch Nilsen i telefonen om våpenutlevering. Etter denne samtale var der vist ikke lenger vansker med utlevering av våpen.

11/4 ut på kvelden var såvidt jeg har kunnet bringe i erfaring ialt samlet 2 - 300 mann i Skarnestrakta. De påbegynte sperringer ble supplert (vegsperring ved Galgeberget, forhugning ved Lukmoen, sprengning av bruene ved Lillerud). Vegbrua over Mangåa ble forberedt til sprengning. Nye folk strømmet til. 13/4 var stillinga besatt slik: Fremst: fenr. Gamst med 100 mann delt i 3 tropper (En fjerde tropp kom den følgende dag).

Hovedstilling: På venstre bredd 1 kompani under kaptein Wangerud på tre tropper, (en fjerde tropp kom den følgende dag) med 3 tropper i fremste linje, 1 i reserve ved Sande.

Ialt 150 mann.

På høgre breidd ett kompani på 90 mann, delt i tre tropper under kaptein Rustad ved Fulumoen og Fulusaga.

En mellomatilling var ved Øverstrøm under kaptein Gjems. Her stod også bb.k. troppen av I/I.R.5 under fenr. Øien. Den samlede styrke kan anslåes til bortimot 500 mann, derav mange uøvede og frivillige.

Om fnd. vrimlet det av rykter allerede fra første dag. Eks. på disse rykter er gitt en del av tidligere. Her skal nevnes:

12/4. 300 tyskere med artilleri på veg mot Kongsvinger.
13/4. 20 busser + en sykkelkolonne er i framrykning på hovedvegen mot Skarnes.

Det er av interesse å sitere hva Gen. Erichsen sier om rykter i disse dager:

"De meldinger som kom om fnd. var dels riktige, dels sterkt overdrevne, dels falske i den hensikt å villede".

Det synes som de samme meldinger er kommet både til 1. divisjon, Kongsvinger og Elverum. Sansynlig er at flere av disse ble sendt for å vill-lede.

Første riktige melding kom 14/4 kl. 1600:

"50 syklistar og 20 busser har nå passert Hylterud".

Nordmennene ytet god motstand på høgre elvebreidd, men da forsvarer på venstre breidd sviktet kl. 2400 gikk styrken på høgre breidd tilbake til Fulumoen. Fnd. forfulgte og nådde kl. 0500 Melstrøm - Overstrøm. Fenr. Gamst ble tatt til fange. Kl. 1530 var fnd. nådd Fulusaga hvor han stanset og

På dette tidspunkt ga kaptein Larsen ordre til retrett p.gr.a. stillinga på den annen elvebreidd.

Her var angrepet begynt kl. 0730. Nordmennene holdt stillinga til kl. 1400. Den retirerende styrke passerte ved Galterud en norsk styrke under kaptein Bjarne Hol.

Da troppene om kvelden nådde Kongsvinger ble de av kaptein Larsen beordret videre til Elverum for å hvile ut.

Imidlertid hadde major Rød fått kommandoen (se foran).

Majoren reiste straks etter ordrens mottaking ss over. Det lykkedes ham å stanse alle tropper som ikke alt var i Elverum eller ganske nær.

- 30 -

16/4 kl. 1200 besatte han Kongsvinger påny med 150 frivillige.

Fnd. nådde den gamle bydel på vestsida kl. 1530 under ildstrid med kaptein Benkerts og vistnok også kaptein Aasnes.s kompani. Nordmennene måtte gå unna.

16/4 fm. var imidlertid den styrke som hadde hvilt ut i Elverum om natta igjen beordret sørover til Kirkenær hvor major Rød utstedte ordren.

Kaptein Rustads kompani (nå på 90 mann) med 2 mitr. ble sammen med 55 finlandsefrivillige beordret til Sæter. Styrken kom ikke lenger enn til Ramsøya hvor kapteinen besluttet å overnatte med feltv. ved Agnåbrua.

Ved Ramsøya passerte kaptein Benkerts kompani som fortsatte til Kirkenær.

Kaptein Wangeruds kompani, nå på 102 mann fikk ordre om på venstre bredd å rykke mot Kongsvinger, men kom p.gr.a. sperringer ikke lenger enn til Brandval^{kirke}, hvor det overnatta.

17/4.

Tidlig om morgenen fortsatte kaptein Wangerud sørover og kom i strid med fnd. ved Roverudbrua. Kompaniet mistet 12 døde og 10 sårede - altså 21 %. Fnds. tap ble anslått til 180 - 200.

Fnd. trakk seg tilbake.

Kl. 1330 hadde imidlertid kapt. Rustad på den annen elve bredd oppgitt striden, hvorfor major Rød beordret kaptein Wangerud tilbake. Retretten gikk først til Flisa, derpå videre til Elverum med ankomst dit om natta til 18/4.

På høyre bredd nådde fnd. Ramsøya kl. 1000. Her ble det strid som varte 3½ time. Fnd. satte inn mitraljører og artilleri. Hans styrke oppgis til ca. 1000 mann, 23 busser og biler var sett.

Kompaniet rykket tilbake til Kirkenær.

Ved Berke stod kp.3/I.R.5 (løytn. Hekestad)+1 mitr.-tropp. Her fikk kompaniet major Røds ordre om som fremste avdeling ved Ness bru å stanse fnd.

Straks kp.sjefen hadde utstedt sin fektningsordre ble framrykkinga tatt under ild av fnd. fra Oppaker. Kp.sjefen ga da ordre til angrep, men dette førte ikke fram.

Styrken tapte 1 død, 6 sårede og 49 fanger eller sakna.

Fnds. styrke oppgis til 500 mann.

Kompaniet trakk seg unna til Oppset, hvor de finnlandsfrivillige hadde tatt stilling, men var flyktet etter å være utsatt for mitr.ild.

Kompaniet fikk snart etter ordre til retrett fordi styrken på den annen elvebredd var beordret tilbake. Det kom til Elverum om kvelden 17/4

Det ser av de rapporter jeg har lest ut som om major Rød har søkt organisert nytt forsvar ved Flisa, men han har oppgitt dette av grunner som vil gå fram av hans rapport. I løpet av kvelden ble alle avdelinger beordret nordover og kom dit natta til 19/4.

fredag 19. april.

På vegen fra Torgerstua til Taraldstua inspiserer jeg Åsta bru som var forberedt til sprengning av kapt. Andersens kp. Teningen var anbragt på søndre (fiendens) side av brua. det illustrerer hvor uøvd denne avdeling var. Dessverre lot det seg ikke rette av mangel på detonerende lunte. Kl. 0200 gitt ordre til løytn. Rønnes sperre- og sprengningstropp om å lede sperringsarbeidene fra Elverum og nordover. Rønne ledet sjøl på vestre, fenr. Watne på østre bredd. Ingeniørene Sand og Sparby assisterte. Økena bru ble sprengt.

Denne dag var fnds. flyvirksomhet ennå livligere enn vanlig, særlig over Rena, men også høyere opp i dalen.

Det første angrep på Rena varte fra kl. 0600 - kl. 0930.

Det neste kom kl. 1100 og varte til litt ut på ettermiddagen.

En del av stasjonsbyen ble avbrent, hvoriblandt Meieriet og Samvirkelaget. Kartongfabrikken sør for byen ble også brenn. Troppene ble utsatt både for bombing og mitr.ild fra flyene. Tapa var små, fordi folka nå hadde lært å passe seg. Fenr. Kapelrud og sersjant Alderslyst ble drept da de vilde undersøke en usprengt bombe. Merkelig var den store % av usprungne bomber. Det ble oppgitt ca. 25 %.

Flyene ble stadig mer nærgående. De sopte over tretopper og hustak. Vi oppga enhver ildgiving på flya, da det bare trakk oppmerksomheten på troppene og ingen ~~riktig~~ virkning hadde.

Om formiddagen på Taraldstua meldte forstmester

Mathisen seg. Han hadde med skyttere og skogskarer innredet en sperrestilling på Krøkkletten. Derfra kunde vegen legges under ild.

En skytterlagstropp fra Sollia meldte seg også til tjeneste. Den ble dagen etter utstyrt og beordret som fallskjermvern ved Imssjøen.

Om formiddagen kom melding fra kapt. Gaalaas. Han var kommet til Ørbekkdalen, var der utsatt for flyangrep. Han fortalte at Julussavegen hadde vært trafikert med tømmerbiler i vinter og at han intet hadde disponert på denne veg.

Jeg sendte derfor fenr. J.Øyen til Julussa med ordre til å lede sperringsarbeidene der og gjøre sperringene solide og å mobilisere skytterlag til vern for sperringene.

Dagen etter vendte fenrikken tilbake og meddelte at ordren var utført og "at det vilde ta mindst 7 dager å fjerne disse sperringer".

Da jeg hadde erfaring for fnds. svare evne til raskt å fjerne sperringer og at skytterlagsfolk ikke var til å stole på som vern, sendte jeg også kapteinene T.Lars og Chr.Rørholt både til Julussa og til vegen på Osensjøens østside med tilsvarende ordre som fenr. Øyen. Også disse vendte tilbake med beroligende meldinger om begge tvervege. Osenvegen var også sperret av kaptein Gaalaas fra syd.

Kl. 1500. Major Snarud møtte og avla rapport om fallskjertrygda i Østerdalen. Renavakta var flyttet til Deset Kpl. Melding fra oberstløytnant Gaustad at øvingsavdelinga på Tynset nå var organisert i 6 tropper med løytn. Tufte Johnsen som øvingssjef og med brukbare instruktører av flygevåpnet som instruktører. Styrken var pr. 19/4 270 mann, øket seinere til 300.

Oberst Strugstad (A.R.3) meldte seg denne dag på veg til H.O.K. Han fikk seinere ordre til å assistere i Østerdalsavsnittet.

Brigadeløge Johnson meldte seg med en ambulanse som ble møtert på Sorknes.

Kl. 2000 tok avsnittsstaben Ko. på Sætre S. Her meldte major Lyche seg. Han var blitt sjukmeldt av lægen og var overtrekt. Han fikk ordre til å hvile ut noen dager og der på å melde seg til tjeneste. (Han kom tilbake 22/4 helt re

stituert). Kaptein Gedde Knap fikk ordre til å overta lv. bataljonen.

Kveld. Melding kom at fnd. var kommet til Elverum. Det viste seg at det var den fiende som var rykket fram gjennom Glåmadalen, men som var stanset ved Sørma og deretter over Braskereidfoss hadde fortsatt på vestre Glåmabredd til Elverum. Både tanks og motorskylar ble meldt.

Kl. 2100. Kaptein Jühne og løytn. Hurlen, sjefene for de to halvbatterier meldte seg personlig i Ko. Det viste seg at også disse avdelinger var ufullstendig oppsatt med ufullstendig sikte- og sambandsutstyr. Halvbatteriene ble disponert i Åstastillinga slik som går fram av følgende ordre (Løytnant Hurlens halvbatteri ble dog seinere flyttet til Korperud).

Kl. 2300. Ordre sendt alle underavdelinger.

Ordre:

Kommandoforhold. Under min kommando står inntil avdelingene er skilt ut fra hverandre følgende avdelinger:

- a) Bataljonen Rød
- b) Lv.batj. sjef kaptein Gedde Knap
- c) Rest I/I.R.5, sjef major Sandvik
- d) Rest II/I.R.5, sjef kaptein H.Løken
- e) ingeniørdetachementet, sjef kaptein Andersen
- f) 2 halvbatterier, sjef kaptein Jühne

Dessuten detasjert Trysildetachmentet, sjef kaptein Gålaas og en sveit på 4 Mother til samband med H.O.K., sjef løytnant Mykland.

Det er min hensikt hvis vi imorgen får en rolig dag å slå I og II/I.R.5 sammen til en bataljon under major Sandvik og å tildele eventuelt overskudd, særlig hva stabskompaniet angår til major Rød. Disse to bataljoner sender oppgave over komplette tropper og kompanier.

Plan for vakthold og forsvar inatt og eventuelt i morgen.

Bataljonen Rød fremst på vestre Glåmabredd ved Åsta, avløses i grålysinga av bataljonen Løken. Bataljonen Sandvik er plassert mellom Åsta og Rena til min disposisjon og er tenkt brukt som reserve på vestre Glåmabredd. Etter at bataljonen Rød er avløst forlegges den i området Sætre N.-Rusten.

På østre Glåmabredd ligger bataljonen Gedde Knap

med sin fremste linje i høgde med Åstas utløpsos og forøvrig på strekninga nordover til brua over Rena.

Halvbatteriene vil imorgen i grålysinga innta en stilling således:

Halvbatteriet Jühne med Ko. ved Nabset og ildområde i trekant Åsta-Glåma- østre fot av Klettenfjellet. Halvbatteriet Hurlen med stillingsområde ⁱVivelstadveien og med ildområde østre Glåmabredd foran bataljonen Gedde Knap. Halvbatteriet og bataljonen Gedde Knap samvirker om sikker fiksering av fremste linje. Samtlige avdelinger sørger for effektiv inner- og yttersikring og allarmberedskap, men lar forøvrig troppene få mest mulig hvile.

Plan for retrett.

Jeg anser det for mulig etter mottatte opplysninger fra H.O.K. at vi kan greie stillinga Åsta-Rena. Skulle det mot formodning bli nødvendig å retirere meddeler jeg følgende direktiv for å oppnå ordnet retrett uten tilkorking av de sterkt trafikerte veger:

Avdelingene øst Glåma går mot Deset Kpl. ved Rena elv, ca. 23 km. fra Renabruene.

Avdelingene vest Glåma langs hovedvegen nordover. Opptakestilling ved Krokkletten som er besatt av skytterlagstropper.

Samband.

Ordre er tidligere sendt ut. Avdelingene sørg for ordonnans- og trådsamband til Meldeplassene.

Operasjoner og forsvarstiltak.

Detasjementet Gaalaas kom kl. 2400 til Nybergsund hvorefter rekognosering den følgende dag (20/4) for endelig stilling.

Retretten fra Elverum gikk etter planen.

På østre bredd gikk lv.batj./I.R.5 - Kp. 1 og 2. men + linjekp. 2 (kaptein Barlinn). Lv.kp. 4 først til Bolstad.

Kp.3. Kaptein Wennestrøm, tok ettertrygdstilling ved Sagtj. Da kompani 2 var nådd Svanåsen 20/4 kl. 0530 fortsatte lv.kp.3 til Bolstad, hvorefter det ble disponert. (til Berger)

På venstre bredd gikk rest I og II/I.R.5+ lv.kp.2 (kaptein Sandberg) tilbake og gruppertes bak Åstastillinga i Rena og Rena Åsbygd. I Åstastillinga lå bataljonen Rød med kp.Naug (tidligere Rustad) til hagre og kompaniet Wangerud til venstre. Kp. Davidson var reserve ved Korperud.

- 35 -

San.tropp I/I.R.5 gikk i løpet av dagen inn i brigadelægens feltsjukehus på Sorknes.

Batj. Løken ble ved middagstider forlagt til Åsbygda a.h.t. flyfare.

Kl. 1330 mottok jeg fra 2.divisjon denne ordre fra H.O.K. "Avdelingene i Glåmadalen skal fra nå av legges direkte under H.O.K. under navnet Gruppen Hiorth. H.O.K.vil selv søke å sette seg i forbindelse med gruppen.Hiorth. Underrett om mulig Hiorth og oppgi i tilfelle til H.O.K. hans adresse

Lørdag 20. april.

Dagen ble nyttet til å ordne og organisere troppene i Åstarena-stillinga. Fnd. angrep de dødetrette tropper alt ved 6-tida om ettermiddagen. Organisasjonsarbeidet var da ikke ferdig.

Jeg beordret lv.kp.1 først over til venstre og linjekp.2 ført over til høyre bredd for å få de gamle bataljoner samlet, likesom ordren om sammenslåing av I og II/I.R.5 framleis stod ved makt. Den fnd. flyvirksomhet, feilaktige meldinger om at fnds. angrep var umiddelbart forestående og troppenes utslitte tilstand var årsakene til at disse ordrer bare delvis ble gjennomført.

Morgen: To off.patruljer, en på hver elvebredd ble sendt mot Elverum med ordre til å bringe fnds.styrke og stilling på det rene. Dessuten skulde de søke samband med kp.7/I.R.5 som var meldt kommet til Rokosjken 19/4 og som antokes søkte tilbake til egne tropper. Begge patroljer kom ikke tilbake. De ble vistnok fanget.

Kl.1035. Kaptein Andersens kp. ferdig med sambandet fra Sætre S. til M.pl. D.G. ved Adamstad (s.Rena bru). Herfra videre trådsamband til Bolstad (lv.bataljonen og kaptein Jühne).

Kl.0800. Melding om II/I.R.5.s styrke:

Bataljonen hadde stab, sambandstropp og mitr.kp + 40 mann av Kp.5.

Disse 40 mann var artillerivern i Åsbygda.

Kl. 1100. ble ordre sendt ut til alle avdelinger. Ordren gikk ut på:

- 1) Fnd. var kl. 0500 idag ikke nådd til en linje 2 km. sør Øksna. Frontbataljonene pålagt frontoppklaring.
- 2) Tiltak mot fly: Biler spas helt ut av vegen.

Spredt forlegning. Soldatene mest mulig i hus.

3). Idag fortsatt hvile og organisering.

4). Inntil forpleiningen atter kommer i orden må hver enkelt avdeling greie seg på beste måte med gårdenes beholdninger innen forlegningsområdene.

5). Avsnittssjefens Ko: Sætre S.

Kl. 1140. Melding fra Lv.batj.:

Bataljonen i stilling i området Nabset-Berger.

Kp.4 ved Nabset. Kp.3 ved Berger. Stabskp. ved N. Ilsaas. Ko. på Bolstad. Tillike Ko. for halvbtt. Halvbtt. Jühne like nord Nabset. Linjekp.2 på tilbakemarsj fra Svanaasen mot Børstad.

I løpet av dagen ble meldt at fnd. fallskjermtropper var gått ned på Evenstadvola. Vaktavd. på Koppang beordret ut. Den fant ingen fallskjermtropper.

Kaptein Sinding Larsen organiserte denne dag 280 skytterlagsfolk i Trysiltraktene. De 25 lotter som jeg hadde beordret nordover kom denne dag til Tynset.

Kaptein Gaalaas meldte at han hadde bestemt seg for hovedstilling ved Grøndalen med framskutte stillinger ved Tørberget og Ulvåa. Ko. i Trysil (Nybergsund).

Operasjoner.

Fnd. nådde Øverset ved Øksna ved middagstider. Ved 18-tida angrep han Åstastillinga. Her stod II/I.R.5 (+ kp.5) + kp.3. Striden pågikk med heftighet, bare avbrutt av kortere pauser hele natta og følgende fm. Samb.tropp og bb.k.tropp av I/I.R.5 ble innsatt. San.-troppen var i arbeide.

På østre bredd kom fnds. angrep noe seinere. Øste patruljesammenstøt sør atillinga kl. 1915.

Lv.batj. hadde om ettermiddagen samband med kapt. T.Larsen som i Julussadalen bragte am. til de frivillige der. Bataljonen følte seg trygg for denne flanke.

Ca.kl. 2200 ble striden alvorlig også på østre bredd. Den pågikk hele natta og følgende dag til 1700-tida.

Søndag 21. april.

Ca. kl 1200 brøt fnd. gjennom Åstastillinga nær jernbanebrua ved Glåma (Lv.kp. 1.s stilling). Deretter gikk troppene på vestre bredd tilbake til Korperudstillinga, under strid.

Fronten på østbredden sviktet ved 16-tida. Ordre til retrett ble gitt av avsnittssjefen kl. 1700.

Detaljer:

Åsta bru ble gjentakende ganger forsøkt sprengt, men forsøket måtte hver gang oppgis fordi fnd. behersket sørenden av brua.

Kl. 0100 ble kp.2 beordret fra Børstad til Brufallet på vestbredden.

Kp. brøt opp kl. 0330 og ble i Korperudstillinga tildelt 1 mitr.-tropp på 21 mann. Til venstre for kp.stod kp.3 (40 mann) til høyre for kp. stod rest kp.5 i Åsbygda.

Halvbt. Hurlen stod nord Korperud. I fremste linje ved Åsta stod som før rest II/I.R.5 (kp.8, kaptein Stai til høyre og lv.kp.1, kaptein Sandberg til venstre).

Fra kl. ca. 0400 begynte fnd. livlig ild med artilleri og bb.k.

Kl. 0500 ble kp.5 (kaptein Seip) beordret fram til et støt i fnds. venstre flanke ved Åsta. Støtet misslykkedes.

På vår side ble artilleriild åpnet av halvbt. Jühne som var i stilling i grålysninga, og av bb.k. troppen I/I.R.5 som var i stilling fra ca. kl. 0600.

Fnd. skjulte sin framrykning med røyk. Da røyken letnet hadde vårt artilleri på østbredden god virkning mot kolonner s. Åsta bru på hovedvegen.

På østre bredd begynte fnd. ved 5-tida å arbeide seg ut i vår venstre flanke hvor han ved 7-tida var i skogen foran stillinga.

Kl. 0700 beskjet fnd. området s. Berger med lavtgående fly.

Kl. 0915 syntes fnd. å føre tropper over fra østre til vestre bredd.

Fra kl. 0940 gav fnd. art.ild også mot lv.kp.3. En time seinere kom også et infanteriangrep mot dette kompani. Dessuten ble kompaniet utsatt for bb.k- og flymitr.ild.

Kl. 1215 fant lv.batj. stillinga prekar og bad avsnittssjefen om hjelp.

Kl. 1225 ble kp. Wangerud sendt over til østbredden. Da var imidlertid Åstastillinga gjennombrutt ved jernbanebrua.

Kl. 1500 hadde fnd. langsomt arbeidet seg fram til Korperudstillinga på vestbredden. Denne stilling ble så av fnd. tatt under systematisk ild med artilleri og bb.k.

Kl. 1615 begynte lv.batj. å gå tilbake, dekket av kp. Wangerud som hadde tatt stilling ved Mørstad.

Kl. 1700 etter 23 timers strid fant jeg stillinga så tvil-

som at jeg ga ordre til retrett. Ordren ble sendt med ordonnansoffiserer som samtidig orienterte alle sjefer om situasjonen. På vestre bredd kom retretten igang kl. 1900.

Retrettordren.

"Major Røds bataljon må på vestre bredd holde en stilling sør stasjonsbyen, så lenge at avdelingene vest Glåma får sine kjøretøyer unna nord Hovda.

Jeg vil med de først retirerende avdelinger organisere nytt forsvar ved Hovda. Retretten bør ikke foregå hurtigere enn at stillinga ved Hovda kan tre i funksjon tidligst ved dagslysets frambrudd i morgen. Major Røds ettertrygd satsvis unna mellom Rena og Hovda.

Avdelingene øst Glåma går etter tidligere plan tilbake mot Oset. Som for avdelingene på vestsida sendes kjøretøyene i forvegen. Derpå avdeles en ettertrygd med stilling i en høgd med major Røds. Endelig organisasjon av ny opptakestilling som jeg overlater til eldste sjef på østsida, kaptein Jühne å bestemme. Kan opplyse at god stilling fins ved Osfallet- Oset. Avdelingene øst Glåma må holde Rena-bruene til avdelingene vest Glåma har passert stasjonsbyen.

Vegenes tilstand er p.g.r.a. teleløysinga meget dårlig. De er dog utbedret fra Hovda og nordover og er bedst i dagbrekkinga. Kjøretøyene bør på begge retrettveger spres på en meget lang strekning. Ønskelig vil det være om hestetrenen alt i løpet av natta kan komme nord Krokletten, hvor skytterlaget har en meget sterk stilling.

Samband mellom detasjementet langs Glåma under min kommando og kaptein Jühnes detasjement søkes holdt ved at kaptein Jühne søker samband nordover det permanente net. Kaptein Wangeruds Kp. søkes bragt over til venstre bredd, hvor han har sitt tren."

Ellers hendte følgende denne dag:

Feltsjukehuset på Sorknes var i virksomhet hele dagen, men hadde heldigvis lite å gjøre.

Hestetrenet ble trukket nordover allerede fra morgenen av.

De fnd. fly var i virksomhet hele dagen, mest rekognosering og ildledning pr. fly og stadig maskingeværild hvor noe syntes seg.

Fra oberstløytnant Gaustad melding at stadig nye folk strømmet til. Da han manglet klær måtte han holde opp å ta imot fler. Styrken var nå 500. Rest flygere og de a

- 39 -

tillerister som hadde vært i Sørskogbygda hadde meldt seg.

Fra Julussadalen kom ingen melding fra skytter-laga der. Iv.batj. fikk heller ikke melding derfra før den var passert Osfallet. Helt pålitelige folk fra Elverum som var evakuert til Nordskogbygda har (etter felttogets avslutning) fortalt meg at 60 - 80 fnd. biler rykket fram derne veg. De forsøkte å sende meg melding pr. telefon men kom ikke fram. Sansynligvis har fnd. brutt telefonsambandet nordover.

Det viste seg at retrettordren var gitt i seineste laget. Kaptein Wangeruds ettertrygdskompani på østbredden ble nemlig avskåret ved sammenstøtet mellom Julussa-og Trysilvegen.

Kl. 0800 sendte jeg en melding til H.O.K. om striden ved Åsta om natta.

Etter ordreutstedelse kl. 1700 var jeg personlig ute og organiserte forsvaret i Hovdastillinga. Kaptein Andersens ingeniørkompani fikk ordre til å innrede stillinga og lage sperringer foran den. Halvbtt. Hurlen ble anvist plass. Jeg trur å erindre at kaptein Andersen fikk ordre til også å forsvare stillinga til jeg ved ny ordre hadde fått regulert tilbakegangen.

Jeg bilte deretter med staben til Koppang, hvor vi på gjestgiveriet avvepnet en rømt frivilligavdeling, ført av løytn. Dahl og en svensk sersjant. Etter noen timers hvil i en villa tok vi den nye Ko. på Skole, litt nord for Stal stasjon.

Mandag 22. april.

Forholdet i Hovdastillinga etter at jeg hadde forlatt den er noe uklart. Det ser ut som kaptein Andersen har forlatt stillinga, hvor halvbatteriet Hurlen rykket i stilling kl. 0500.

De første ankomne sjefer ordnet seg i stillinga etter avtale mellom major Sandvik og kaptein H.Løken, slik at kaptein Løken sammen med halvbatteriet holdt igjen i Hovdastillinga til major Rød hadde passert. Major Sandvik samlet sine avdelinger i Krokenstillinga.

Halvbatteriet Hurlen åpnet kl. 1230 forstyrrende ild mot Renavegen på 2-3000 m. hold. En time seinere ild mot fnd. framrykkende infanteri på 700 m. hold. Kl. 1345 fikk halvbtt. ordre til retrett mot Kroken hvor det ble nattet som panservern.

Kl. 0900 utstedte jeg en ordre for alle underlagte avdelinger med plan for tilbakegangen til avsnittet om Stai-Koppang:

- 1) Troppene vest Glåma søkes samlet i de tre gamle gruppene, Sandvik, Rød og Løken. Halvtt. Hurlen underlegges gruppa Sanvik. Skytterlagsgruppa ved Krokkletten, under førstester Mathisen står direkte under meg.
- 2) Tilbakegangen søkes iverksatt knyttet til disse oppholdsstillinger:
 - a) Hovda og Sotrekletten
 - b) Krokkletten
 - c) Rasta, hvor gunstig overfallstilling på østre bredd.
 - d) Defileet Gammelstu-Stai vegbru, hvor brua er forberedt til sprengning med stadig vakt avgitt av ingeniørdetachmentet.
- 3) Strid og tilbakegang søkes gjennomført etter følgende direktiv:

Den gruppa som er nærmest fnd. holder igjen, vinner tid ved sperringer og strid i sydligste stilling. Neste gruppe samler seg og ordnes til strid i nest sydligste stilling. Den tredje gruppe i den derpå følgende stilling. Førstnevnte gruppe trekker seg, når den må oppgi sin stilling gjennom de to nordenfor liggende sperrstillinger og ordner seg til strid i den fjerde stilling fra syd.
- 4) Tren og utstyr. Kjørende tren samles i bygda v. og sv. Koppang og øst Glåma. Trenet spres på gardene, men grupperes svarende til de foran nevnte grupper. Avdelingene beholder det strengt nødvendige antall biler og sender de overflødige biler til trakta n.v. for Koppang, øst Glåma. Jeg vil her organisere bilene i transportgrupper.
- 5) Provisianeringen foregår med jernbane fra Koppang til sør for liggende stasjoner inntil Steinvik.
- 6) Gruppa Jühne avdeler en ettertrygd som ved sivilt mannskap mest mulig effektivt vanskeliggjør fnd. framtrengen ad Desetvegen. Gruppa sjøl skal gå i meget spredt form ad vegen langs Storsjøens østbredd og om dens nordende ved Åsheim. Her samles gruppa og melder seg til tjeneste for meg.
- 7) Min Ko. er mellom Koppang og Stai. Samband over Koppang sentral.
- 8) Ammunisjon og en liten reserve av våpen har jeg på Koppang.
- 9) Feltlasarett med transportmidler har jeg også ved Koppang.
- 10) Ingeiørdetachmentet blir foreløpig i trakta om Gammelstu og hjelper etter kaptein Andersens bestemmelse til med sambandet mellom gruppene på vestsida av Glåma og mellom disse

grupper og meg. Nytt herunder det permanente nett og jernbanens sambandsmidler. Kaptein Andersen besørger brudd av $\times$ alle linjer som fører inn i fnds. område.

Etter denne ordre framkom (etter at kaptein Løken hadde måttet oppgi Hovdastillinga) denne gruppering:

major Sandvik ved Kroken.

" Rød og kaptein Løken ved Rasta.

Kaptein Andersen ved Stai.

Kl. 0030 rykket fnd. inn i Rena stasjonsby.

" 1500 forserte han Hovdastillinga og kaptein Løken gikk da tilbake til Rasta.

Ved stridene om Åsta og Rena hadde gruppa store tap. Antall faldne og sårede har jeg ikke oversikt over, men tapa av disse grunner var små. Derimot ble tap av fangne og sakna store. Ialt må tapa settes til minst 350 mann eller henimot 25 %.

Den samlede styrke (frasett Trysildetasjementet) ble da 1100 stridende og ikkestridende, fordelt med ca. 700 på hoveddalføret og ca. 400 i Rendalen.

Tapa var:

Av bataljonen Rød: kaptein Wangeruds kompani, tatt tilfange ved Nysted om morgenen

Løytn. Davidssens frivilligavdeling på 70 mann, av major

Rød sendt til Tynset med ordre om løytnantens arrestasjon, fordi han ulovlig hadde forlatt sin stilling.

Løytnant Dahls frivilligavdeling, rømt til Koppang etter å ha plyndret butikker i Rena. Han hadde med seg 30 mann.

De fleste ble avvepnet av meg. Resten sendt til Tynset. Av II/I.R.5. Rest.kp.5, kaptein Seip. Etter det misslykte offensivstøt ved Åsta, førte kapteinen sin styrke skogleis op Åstadalen og fortsatte mot Lillehammer.

Grunnen til at han ikke søkte nordover kjenner jeg ikke.

Endelig kom deler av kp.8 til N.Osen av grunner som jeg heller ikke kjenner og lv.kompani 1 (kaptein Sandberg) ble under retretten splittet på begge elvebredder.

Lv.kompani 3, kaptein Wennestrøm som stod ytterst på venstre fløy, måtte skogleis over Julussa søke tilbake til sin bataljon. Det lykkedes kapteinen å redde kompaniet, men han mist sitt tren p. gr.a. at retrett-vegen lå $\times$ under sterk fnd.ild

I løpet av dagen ordnet de gjenværende avdelinger i h veddalen seg slik:

Ved Kroken: Major Sandvik med kp.2 og bbk./I./I.R.5 på vest

kp.3 på østre bredd. Dessuten noen mitraljøselaag på begge bredder.

Ved Rasta: Restene av batj. Løken og Rød. (Stab og Sb. - a deling av II/I.R.5 og deler av kp.8). I bataljonen Rød var det vesentlig kaptein Naug kompani.

" Stai: Kaptein Andersens kompani.

" Koppang: Løytn. Hurlens halv batteri som reserve, bilsantets- og hestetren.

Skytterlagsavdelingen på Krokletten møtte - med unntak av sjefen og noen få mann - ikke.

I Renadalen organiserte kaptein Jühne en oppholdss' lling ved Osfallet, hvor hans halv batteri og et reorganisert gevkp. under kaptein Sandberg + 1 mitr. tok stilling. Rester av lxbatj. samledes ved Sjøli.

Om ettermiddagen beordret kaptein Jühne fortsatt reure til Deset p.gr.a. meldinger om fnd. patruljer i hans rygg.

Løytn. Davidson kom i løpet av dagen til Tynset hvor danske frivillige ble demittert samme dag. Resten gikk inn i øvingsavdelingen.

Øvingsavdelinga sendte en fallskjermvakt under løytn. G. Rund til Tronsjøen.

Kl. 2100 ga jeg øvingsavdelingen ordre om å sende det sist organiserte kompani på 130 mann til forsterkning ved Koppang. Ved Deset ble fallskjermtrygden flyttet til Otnes i Rendalen. På Tynset tok oberstløytnant Gaustad seg av de arresterte, som var misstenkt for sabotasje og skaffet dem bedre stell.

Tirsdag 23. april.

Jeg hadde de siste døgn gjennom flyavdelinga i Stor-elvdal hatt samband med H.O.K. Tidlig morgen 23/4 fikk jeg underretning om den alminnelige situasjon.

Stillingene i hoveddalen ble utbygget og forberedt etter den ordre jeg sendte ut kl. 0800. Disponible forsterkninger ble trukket ned fra Tynset.

Om vegen på Storsjøens østside hadde jeg mottatt flere meldinger som alle gikk ut på at den under vanlige føreforhold var vanskelig og at den nå under vårløysinga var nærmest uframkommelig.

Jeg følte meg derfor trygg i ryggen. Jeg hadde dessuten detasjementet Jühne på denne vegen. Isen på Storsjøen ble meldt bærende for biler, men fnd. hadde på vår front for under felttoget vist liten lyst til å bile*over isen.

Jeg bestemte meg derfor til et avgjørende forsvar i de sterke stillinger sør for Stal med en sperrestilling ved Kroken og en overfallsstilling ved Rasta, hvor et ildoverfall fra tropper på østre bredd kunde rettes mot fnd. kolonner på den vestre bredd som vilde rykke fram langs hovedvegen her.

. Fnd. angrep i hoveddalen på begge elvebredder ved 15-tida. Han ble oppholdt i 4 $\frac{1}{2}$ time.

Kl. 1900 kom imidlertid den skjebnevangre melding fra kaptein Jühne at fnd. var brutt igjennom ved Andrå og var på veg mot Lomnessjøen. Dermed var min retrett gjennom Rendalen sperret.

Jeg måtte da gi ordre til retrett. sperringene på Storsjøens vestsida som allerede var forberedt 10/4 ble gjort effektive og en styrke sendt til Bureya ved Storsjøen. Derved var omgæelse i ryggen foreløpig stanset.

På Koppang, hvor det er sporbrudd, var alle smalsporede lokomotiver holdt oppfyrt og materiell samlet til 3 tog. Det var hensikten å sende personellet med toget til Tynset og sende trenet med en dekningsavdeling gjennom Sollia. Planen kom dog bare delvis til utførelse fordi der ble panikk blandt sivilbefolkningen på Koppang og togene ble for en stor del opp tatt av sivile. Derfor kom bare en del av min styrke med toget. (se seinere) Resten måtte gå unna mot Sollia.

Det forsøk jeg gjorde ved hjelp av øvingsavdelinga å stanse fnd. i øvre Rendal misslyktes. Den følgende dag stod fnd. i Tynset, hvoretter gjennombruddet til Trøndelagen fant sted.

Ved striden om Kroken led avsnittet ytterligere tap, i det Kp.3 (løytnant Heskestad) ble trykket ut i skogen mot øst og Bb.k.-Troppen I/I.R.5 ble trykket vestover.

Avsnittets reduserte styrke var nå delt på 4 adskilte dalførere (Trysil, Rendalen, langs jernbanen i hoveddalen og i Sollia). Effektiv motstand mot den svære overmakt var ikke lenger mulig. Dette var grunnen til H.O.K.s ordre 24/4 morgen å ta opp striden med den intakte Rørosgruppe.

Jeg sjøl mottok 24/4 kl.1000 H.O.K.s ordre om å melde meg i Gudbrandsdalen. Det lykkedes imidlertid - etter min av

reise - deler av avsnittsstyrken å nå Foldalen, andre deler å nå Trysil, hvor fortsatt motstand ble ytet.

En del kompanier ble oppløyst av sine sjefers.
(Se herom underavdelingenes rapporter).

Endelig ble den helt uøvede øvingsavdeling trukket østover til Brekka, hvor den gikk over grensa og ble internert i Sverige.

Jeg anser avsnittsstyrkens strid endt 24/4 kl.1000. Derfor slutter jeg denne rapport med dette tidspunkt.

Detaljer.

Kl. 0800:

Avsnittssjefens ordre:

1) Fnd. står i hoveddalen sør Kroken, såvidt vites i trakten om Strand.

I Renas dalføre stod han igår kl. 2000 ved Osfallet.

2) Trykket av norske og engelske tropper fra Lillehammer sør-
over mot Hamar har begynt å gjøre seg gjeldende.

3) Mens detasjementet Jühne trygger vår rygg på vegen over
Deset kpl. og Storsjøen, vil jeg med to bataljoner⁺ under major
Sandvik og H.Løken oppta avgjørende forsvar på strekningen Krde
- Rasta. Replisting holdes av ingeniørdetasjementet i stil-
ling ved Stai vegbru.

4) Bataljonen Sandvik overtar forsvaret av vestre Glåmbredd
med tyngden helt fremme ved Krokkletten. Major Løken innretter
stilling på begge sider av Rasta jernbanestasjon på østre elve-
bredd, i spredte smågrupper, slik at vegen på vestsida beskytes
flankerende i 1 a 2 km.s utstrekning. Trygging mot syd.

5) Alt tren kjøres nord Stai på tidligere angitte samlingsplas-
ser.

6) Forsyninger foregår med jernbane. Utlastning på Rasta.

7) Forsterkninger: En fallskjermavdeling ved Kjemsjøen blir
av meg snarest sendt med bil til Skole, 2 km. syd Rasta, hvor
den melder seg for sambandsoffiser fra major Løken.

Ca. 150 mann er underveis med jernbane fra Tynset til Koppang.
Vil av meg straks bli sendt videre til foran nevnte Skole med
melding for major Sandvik.

Kl. 0800 kaptein H.Løken ble tilkalt avsnittsko. og meddelt at
K.G. i henhold til dokument som lå i regimentets mob.arkiv hadde
bestemt at han skulde tildeles majors grad fra 1.mob.dag.

+) Ordre var gitt at major Røds styrke skulde gå inn i major
Løkens bataljon, slik at det bare ble 2 bataljoner.

En. Melding fra øvingsavdelinga at det beordrede kompani på 131 mann under kommando av kaptein Os var sendt med jernbane fra Tynset. Som kompanisjef for denne styrke ble tatt ut løytnant Trean. Han skulde møte det nye kompaniet sitt på Koppang st. Ved ankomsten syntet det seg at mange var øvede. Løytnanten foreslo at han bare beholdt de øvede, 70 mann. Dette ble godtatt. "Løytn. Treans kompani" kom seinere til Solia og fulgte major Sandviks styrke like til Romsdalen.

Kl. 1100 Major Snarud gav melding om fallskjermvernet. Han hadde hatt kontakt med kaptein Sinding Larsen og løytn. v. Krogh og meddelte disses organisasjon av skytterlag som luftvarslings og luftvern i Nord-Østerdal. Løytn. v. Krogh hadde satt igang brøyting av veg Foldal- Solia.

Utover formiddagen og middagen kom flere meldinger fra kaptein Jühne om fnd. påtrykk. Således kl. 1400 kom melding om at en overlegen fnd. styrke med tanks, biler og motorsykler rykket fram ved Deset Kpl.

Kl. 1500 sendte jeg ham dette direktiv:

"Forsøk med alle midler å stanse fnd. ved Deset".

Kl. 1600 ble meldt at landvernsavdelingene var slått ved Storsjøens sørende. Kort etter ble meldinga dementert av kaptein Jühne personlig.

Ca. kl. 1700 ble kompaniet Trean og halvbatteriet Hurlen beordret til Burøya, for å hjelpe til med Storsjøens forsvar og hindre fnds. framrykking mot Koppang.

Ca. kl. 1700 kom følgende viktige melding fra kaptein Jühne:

"Mitt detasjement er sprengt. Løytn. Baumann er falt. Jeg sjøl er såret. Fnd. er på marsj mot Lønnessjøen".

Da gjennombruddet ved Storsjøen var et faktum sendte jeg major Lyche til Burøya for å få utført de forberedte sperringer på Storsjøens vestbredd. Det lykkedes majoren å få sprengt de 2 mindste sperringer. Den tredje og største ble påbegynt sprengt da han forlot stedet.

Imidlertid hadde fnds. press i hoveddalen vokset.

Kl. 1500 angrep fnd. ved Kroken med 3-400 mann. Samtidig angrep en annen styrke på østbredden. På vår side stod Kp. 1 + bbk. troppen I/I.R.5 på vestbredden og Kp. 3 oppsatt som tropp + 1 mitr. tropp/kp. 8 på østre bredd.

Ca. kl. 1830 satte fnd. inn 2 tanks på vestre og 2 på østre bredd. V.Hj.a. en tom jernbanevogn ble tanksene på østbredden (de nytta jernbanelina) stanset.

Kl. 1930 ble stillinga ved Kroken oppgitt. Fnd. syntes dermed å ha gitt seg for kvelden. De fleste av våre tropper kom uhiret til bake (se dog foran).

Bataljonen Løken - Rød kom ikke i strid om kvelden. De forlot stillinga kl. 2300 etter å ha mottatt retretordren.

Denne ordre ble meddelt gjennom ordonnansoffiserer til samtlige underordnede sjefar ca. kl. 1800. Etter ordreutstedelsen bilte jeg til Stai.

Der var som før meddelt brua forberedt til sprengning.

Jeg meddelte kaptein Andersen at hans avdeling var eneste intakte avdeling og ga ham ordre til å holde Stai-stillinga til alle sønnenforværende avdelinger hadde passert brua og til trenen var kommet over til vestbredden.

Det lykkedes også å få alle avdelinger og tren unna, med unntak av major Røds avdeling som kl. 2300 fant brua sprengt og intet så til ingeniørdetachmentet. Major Rød måtte derfor fortsette til Koppang, hvor de tog jeg hadde forberedt alle var reist. Det lykkedes majoren å få nytt tog sendt sørover. Han avreiste så pr. jernbane nordover med avreise fra Koppang kl. 0200 (24/4).

Avdelingene ved Burøya forlot sine stillinger slik. Halvbatteriet Hurlen så tidlig at han nådde toget fra Koppang. Løytnant Trøns kompani kom derimot for seint. Han gikk over Strømmen og sluttet seg til de avdelinger som retirerte mot Sollia.

Etter ingeniørdetachmentets retrett lykkedes det major Sandvik ved en stor personlig innsats å organisere en tertrygd som bestod av løytn. Melnbach Tellefsens signalavdeling og løytn. Trøns kompani på vestre Glåmabredd.

Fra Stai bilte staben til Atna jernbanestasjon, og disse meldinger og ordrer ble sendt H.O.K. og øvingsavdelinga på Tynset:

Kl. 2121 til oberstløytnant Gaustad:

"Vi måtte idag rømme Koppang fordi fnd. omgikk oss langs Storsjøens østbredd og sprengte vår kolonne der. Jeg har dirigert troppene tilbake til Atna og sender dem utover natta med tog til Tynset. Ta imot troppene der. Bestill biler. Send dem snarest sørover til Tyllålen med ordre til å sperre dalen litt nord for sammenløpet mellom Tyåla og Unsetåa.

Brua over Unsetåa ved høydetall 264, ca. 2 km. nord for sammenløpet av elvene må sprenges, slik at fnd. bare langs Tyåla kan nå mot Tynset.

Få ordnet med stasjonsmesteren på Tynset slik at flest mulig tog for transport av tropper og materiell kan lastes her på Atna. Her er plass til 2 tog på stasjonen. Kryssningssporets lengde gir plass for 35 kievogner. Avpass togstørrelsen deretter".

Til H.O.K. ble samtidig sendt telegram hvor gjenpart er tapt. Det redegjorde for dagens hendinger og for de trufne tiltak.

Staben tok derpå tog til Alv^{bane}dal, hvor vi ankom 24/4 kl. 0300. Under jernreise ble en sprengningspatrulje avlastet på Hanestad for å sprengte vegen gjennom Jutulskaret.

Ialt fulgte ca. 300 mann jernbanen, nemlig kp.2, halv-btt. Hurlen, major Røds styrke. Resten, med trenet, retirerte mot Sollia.

Onsdag 24. april.

Den nye avsnittsko. var i orden på Alv^{bane}dal kl. 0900. Kl.1000 kom ordre fra H.O.K. at forevaret av Nord-Østerdal skulde overtas av den intakte Rørosgruppe under kommando av ex oberst Strugstad. Min stab skulde melde seg for ham. Sjel skulde jeg med adjutant melde meg snarest i Gudbrandsdalen for H.O.K.

Jeg søkte denne viktige ordre bekreftet, deretter ble staben demittert. Adjutanten, kaptein Rund og jeg pakket våre saker for fjellmarsj og fikk ordnet med draisinskyss. til Atna. Jeg vilde nemlig se hvordan det gikk med trenet i Sollia og over Sollia og Venebygd nå Gudbrandsdalen.

Min og adjutanntens kuffert ble ved en feiltagelse sendt med staben. Der lå alle skriftlige dokumenter fra felt-toget. Kufferten har seinere ikke latt seg finne.

De enkelte underavdelingens videre skjebne går fram av disses rapporter. Når unntas de avdelinger som ble fanget og de som gikk over grensa, kapitulerte ingen av I.R.5.s avdelinger. De ble oppløst av sine sjefers da motstand var blitt håpløs.

Som avsnittsjef vil jeg tilslutt holde fram at befall og mannskap viste en beundringsverdig utholdenhet og djervskap.

I 16 dager holdt de det gående, dag og natt med minimal søvn og hvile, utsatt for et overmenneskelitt på sind og kropp og nerver. Avdelingene var delvis improviserte. Ingen avdelinger kom hlet i orden, idet vi stadig var under presset av en tallmessig overlegen motstander. Mot fiendens tekniske bedre u

- 48 -

styr stod vi ofte hjelpelause. Særlig vil jeg nevne hans fly og tanks som våre våpen ikke beit på. I markamp var hans håndgranater og maskinpistoler våre bajonetter helt overlegne (Vi manglet håndgranater). Mot hans artilleri og tallrike bombekastere, hadde vi ved avsnittet ialt 2 bombekastere og 4 kanoner (delvis uten siktemidler og sambandsmateriell).

Allikevel var der ingen klage og meget få eksempler på nervesammenbrudd.

Min virksomhet i tida 24/4 - 9/6.

Vi kom i løpet av 24/4 til Sollia, hvor vi påny var utsatt for et intenst luftbombardement rettet mot våre trenavdelinger. I Sollia fikk vi høre at fnd. i Gudbrandsdalen hadde passert Venebygda. Vi fulgte deretter dalen til Atnesjøen og tok deretter på ski gjennom Rondane til Myssusøter og Sel. Det lykkedes oss først 28/4 å nå H.O.K. Vi ble samme kveld sendt til Vågå for å brøyte veg og proviantere for gruppa Dahl som over Espedalsvatnet og Murudalen var beordret å marsjere til Vågå.

Da dette hverv var løst, fikk jeg 1/5 om morgenen radio melding om at gruppa Dahl hadde kapitulert. Vi vendte derpå tilbake og fikk på Grotli samband med egne avdelinger på kysten og hørte at H.O.K. hadde innakipet seg for Nord-Norge.

Vi besluttet å reise til Nord-Norge hvor vi atter meldte oss til tjeneste 24/5.

Jeg ble satt til avsnittssjef i Vest-Finnmark og sjef for de sørnorske avdelinger som var under oppsetning på Altagard.

Noen dager etter vår ankomst dit kom våpentilstanden og jeg ledet deretter demobiliseringen på Altagard, inntil jeg 24/6 fikk ordre til å melde meg for H.O.K. i Målselva.

Jeg fulgte H.O.K. sørover og kom til Elverum 2/7.

H.Hiorth.(s)

Rett avskrift.